

ДЯДЬО Ілона Зіновіївна

**Прагматизм діяльності митних брокерів на ринку
митних послуг в Україні / Pragmatism of Activities
of Customs Brokers in Customs Services Market in
Ukraine**

спеціальність: 072 - Фінанси, банківська справа та страхування
освітньо-професійна програма - Митна справа

Кваліфікаційна робота

Виконала студентка групи
ФМСм-21
І. З. Дядьо

Науковий керівник:
к.е.н., доцент А. М. Шевчук

Кваліфікаційну роботу
допущено до захисту:

" ____ " _____ 20 ____ р.

Завідувач кафедри
_____ **А. І. Луцик**

ТЕРНОПІЛЬ - 2021

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ МИТНИХ БРОКЕРІВ.....	6
1.1. Сутність та особливості діяльності митних посередників у сфері державної митної справи	6
1.2 Роль митних брокерів у процесі переміщення товарів, предметів, транспортних засобів через митний кордон.....	14
Висновки до розділу 1	24
РОЗДІЛ 2. ПРАГМАТИКА ДІЯЛЬНОСТІ МИТНИХ БРОКЕРІВ В УКРАЇНІ..	26
2.1. Оцінка діяльності митних брокерів на ринку митних послуг в Україні ..	26
2.2. Аналіз контрольної роботи органів фіскальної служби у сфері митної справи за діяльністю митних брокерів.....	35
Висновки до розділу 2	43
РОЗДІЛ 3. ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ МИТНИХ БРОКЕРІВ ТА МОЖЛИВОСТІ ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНІ	45
Висновки до розділу 3	52
ВИСНОВКИ.....	54
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	58

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Зростання імпортозалежності національної економіки внаслідок лібералізації зовнішньоекономічної діяльності та поступового занепаду вітчизняної промисловості породжує актуальність розвитку митно-брокерської діяльності в Україні, як обслуговуючої ланки імпорту товарів.

Розвиток процесів євроінтеграції та законодавчі зміни у сфері імпорту транспортних засобів на іноземній реєстрації підвищили попит на митно-брокерські послуги не лише серед фізичних осіб, але й юридичних, що створило умови для швидкого приросту кількості митних брокерів. Такі тенденції безумовно сприяють зростанню конкуренції у сфері діяльності митних брокерів і підвищення якості їх послуг разом із зниженням вартості обслуговування клієнтів. Однак, поряд із позитивними моментами діяльності митних брокерів, досить часто виникають ситуації, які проявляються у порушення митних правил митними брокерами, що зумовлює необхідність розвитку ефективного державного контролю за діяльністю митних посередницьких структур.

Огляд літератури з теми дослідження. Вивченням проблематики діяльності митних брокерів в Україні займалися такі вчені: Данелюк В.І., Додін Є.В., Крисоватий А.І., Войцещук А.Д., Ткачик Ф.П., Міщенко І.В., Федотов О.П., Федотова І.О. та інші. Проте дана тема є недостатньо розробленою, адже достатньої уваги не приділено вивченню тенденцій розвитку ринку митно-брокерських послуг в Україні в умовах євроінтеграційних процесів, а також малодослідженими залишаються питання щодо державного контролю за діяльністю митних посередницьких структур..

Мета дослідження. Метою дослідження є вивчення та оцінка здійснення діяльності митних брокерів на ринку митних послуг України в умовах євроінтеграційних процесів та зростання імпортозалежності національної економіки.

Завдання дослідження. Комплексний підхід до реалізації поставленої мети зумовив вирішення таких завдань:

- дослідити сутність та особливості діяльності митних посередників у сфері державної митної справи;
- визначити роль митних брокерів у процесі переміщення товарів, предметів, транспортних засобів через митний кордон;
- дати оцінку діяльності митних брокерів на ринку митних послуг в Україні
- проаналізувати контрольну роботу органів фіскальної служби у сфері митної справи за діяльністю митних брокерів;
- розглянути зарубіжний досвід регулювання діяльності митних брокерів та визначити можливості його використання в Україні.

Об'єкт дослідження. Ринок митних послуг України.

Предмет дослідження. Предметом дослідження є відносини, які склались між митними брокерами, імпортерами та органами митної системи України.

Методи дослідження. Теоретико-методологічну основу дослідження становили такі загальнонаукові методи: системний підхід – для теоретичного визначення сутності митних посередників і митних брокерів; історичний метод – при розгляді поняття «митний брокер»; методи порівняльного аналізу та синтезу – для виявлення закономірностей динаміки розвитку митно-брокерської діяльності на ринку митних послуг України; статистичні методи (групування, порівняння) для оцінки тенденцій митного декларування, митного оформлення імпорту транспортних засобів митними брокерами; графічний – для відображення основних тенденцій динаміки зростання кількості митних брокерів в Україні.

Наукова новизна полягає в теоретичному обґрунтуванні і практичному вирішенні комплексу питань, пов'язаних з діяльністю митних брокерів на ринку митних послуг в Україні.

- досліджено особливості розвитку митно-брокерської діяльності в Україні та визначено фактори, які спливають на зростання кількості митних брокерів, а саме: зростання імпортозалежності національної економіки, зростання кількості ввезених на територію України транспортних засобів з країн Європи; зростання попиту на брокерські послуги з боку фізичних і юридичних осіб, а також зростання прибутковості митно-брокерської діяльності.

- розроблено рекомендації щодо підвищення вимог до діяльності митних брокерів в Україні шляхом впровадження спеціального іспиту, виробничої практики та проведення спеціальної перевірки претендентів на митного брокера на предмет порушень кримінальних справ, корупційної діяльності і вчинення злочинів пов'язаних з крадіжками та шахрайством.

Практичне значення. Основні рекомендації, що подані в дипломній роботі можуть бути використані органами митного контролю в процесі оптимізації нагляду за діяльністю митних брокерів на основі врахування міжнародного досвіду в цій сфері.

Структура магістерської роботи. Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг магістерської роботи становить 63 сторінки, основний зміст роботи викладено на 59 сторінках. Робота містить 7 таблиць, 18 рисунків, список використаних джерел включає 57 найменувань.

РОЗДІЛ 1

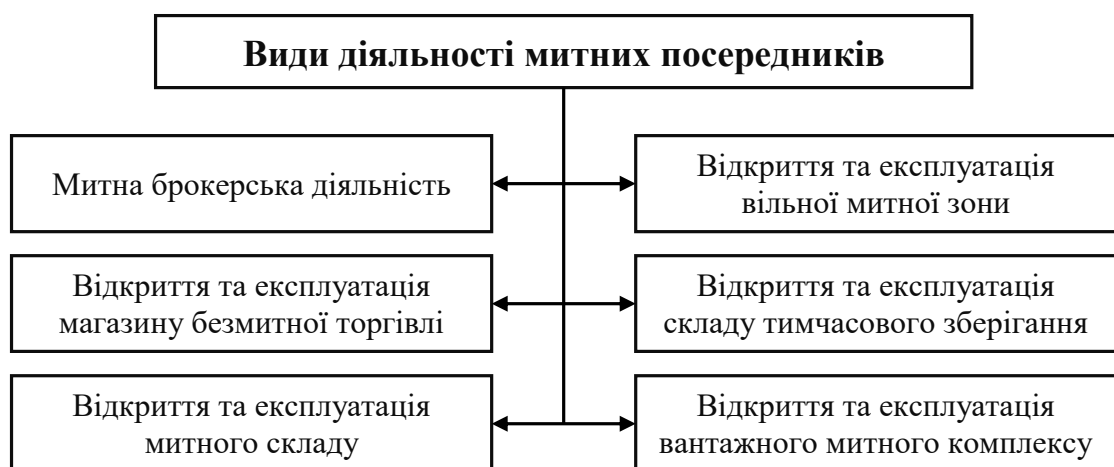
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ МИТНИХ БРОКЕРІВ

1.1. Сутність та особливості діяльності митних посередників у сфері державної митної справи

Розвиток тенденцій глобалізації та євроінтеграції в Україні призводить до зростання обсягу і кількості укладених міжнародних торговельних угод. Відтак, зростання інтенсивності руху товарів через митні кордони України зумовлює необхідність розвитку допоміжних структур, які виконуючи посередницькі функції сприяють правильному оформленні митних товарів та здійсненні митних платежів дозволяють як фізичним особам, так і фірмам ефективно провадити зовнішньо-економічну діяльність.

Митні посередники займають важливе місце в системі ринкової економіки, адже використовуючи професійні навички та досконале знання митного законодавства дозволяють суттєво зменшити час фізичних та юридичних осіб на декларування та оформлення вантажу, що перетинає державний митний кордон.

Сьогодні, митне законодавство України передбачає декілька видів митних посередників, які забезпечують ефективне функціонування митної справи в країні (рис. 1.1).

Рис. 1.1. Види діяльності митних посередників

*Побудовано автором

Усі вищезгадані види діяльності контролюються митними органами. Одразу можна зауважити відсутність у складі підконтрольних митних посередників суб'єкт митного перевізника, який поруч із митно-брокерською діяльністю окремо виділявся у Митному кодексі України в редакції 2002 року. Ліквідація даної посередницької структури пов'язана, в першу чергу, із виключенням його послуг із списку гарантій забезпечення виконання зобов'язань перед митними органами, що визначало зміст його діяльності.

Вищезазначені підприємства – митні посередники, надаючи різноманітні послуги, мають і низку спільних ознак у правовому статусі. Перша із них – усі митні посередницькі структури є підприємствами-резидентами. Підприємства, які забезпечують надання посередницьких послуг у галузі державної митної справи, можуть функціонувати як юридичні особи, а також як фізичні особи – які створені відповідно до чинного законодавства України. Також необхідною умовою функціонування митних посередницьких структур є отримання дозволів у компетентних органів. Для цього потрібно подати заяву та необхідні документи до митних органів. У встановлені терміни дана заява розглядається та приймається відповідне рішення, а саме – надання дозволу чи відмова у такому наданні. Схематично процедура отримання дозволу зображена на рисунку 1.2.

Рис. 1.2. Процедура отримання дозволу на провадження митними посередниками своєї діяльності*

*Побудовано автором на основі даних [35; 36; 38; 39]

Митні посередницькі структури надають свої послуги на основі цивільно-правових договорів. Надаючи на договірній основі послуги у сфері державної митної справи, суб'єкти митного посередництва вступають у правовідносини з митними органами. Вперше вони виникають під час отримання дозволу. В подальшому такі взаємовідносини між даними суб'єктами з організаційно-правових перетворюються у контрольні, де контролюючим суб'єктом виступає митний орган, а підконтрольним – підприємство.

Керуючись назвою відповідного розділу Митного кодексу України «Здійснення митними органами контролю за окремими видами діяльності митних посередників», контрольні повноваження митних органів наявні не тільки на етапі допущення даних підприємств до провадження своєї діяльності, але і протягом усього періоду їх функціонування. Проте форми та методи такого контролю МКУ не встановлює, а встановлює лише можливі наслідки такого контролю – підстави для зупинення дії та анулювання дозволів.

Однією із найважливіших ланок митного посередництва є діяльність митного брокера, яка здійснюється на підставі спеціального дозволу, що надається Державною митною службою України. «Митний брокер є підприємством, яке забезпечує надання послуг із декларування товарів, транспортних засобів комерційного призначення при їх переміщенні через митний кордон України» [32].

Розрізняють також поняття агента з митного оформлення. «Ним є фізична особа, що перебуває в трудових відносинах з митним брокером та забезпечує виконання в інтересах особи, яку представляє митний брокер, дій, пов'язаних з пред'явленням митному органу товарів, транспортних засобів комерційного призначення, а також документів, необхідних для здійснення їх митного контролю та митного оформлення» [37].

Окрім цього, в нормативних документах розрізняють поняття «представник митного брокера», яке є тотожним до поняття, встановленого Митним кодексом України – «агент з митного оформлення». «Представник (агент) повинен відповідати таким кваліфікаційним вимогам: наявність або

здобуття вищої освіти або наявність неповної вищої освіти чи базової вищої освіти, володіння спеціальними вміннями, знаннями, навиками в галузі митної справи» [31, с. 90].

На здійснення своєї діяльності митний брокер зобов'язаний отримати дозвіл, термін дії якого є необмеженим та плата за видачу якого не стягується. Також неодмінною умовою функціонування митного брокера є страхування своєї діяльності на суму, не меншу 2000 неоподаткованих мінімумів доходів громадян.

Для того, щоб забезпечити надання послуг із декларування товарів митний брокер зобов'язаний забезпечити: «укладення письмового договору доручення з особою, яка уповноважила митного брокера на представлення її інтересів в органах фіскальної служби; наявність у штаті представника митного брокера або укладення з таким представником відповідного трудового договору» [31, с. 95].

При декларуванні товарів і транспортних засобів «митний брокер та його представник мають однакові права на пред'явлення таких товарів та транспортних засобів у органі фіскальної служби, що й особи, які уповноважили їх представляти свої інтереси у даних органах» [31, с. 98].

Наступним видом митного посередництва є відкриття та експлуатація магазину безмитної торгівлі, який являє собою «спеціалізований торговельний заклад, розташований у пункті пропуску через державний кордон України, відкритому для міжнародного сполучення, а також на повітряному або водному транспортному засобі комерційного призначення, який виконує міжнародні рейси, та призначений для реалізації товарів, поміщених у митний режим безмитної торгівлі, і на відкриття якого необхідно отримати дозвіл у митного органу та у органу охорони державного кордону» [31, с. 99].

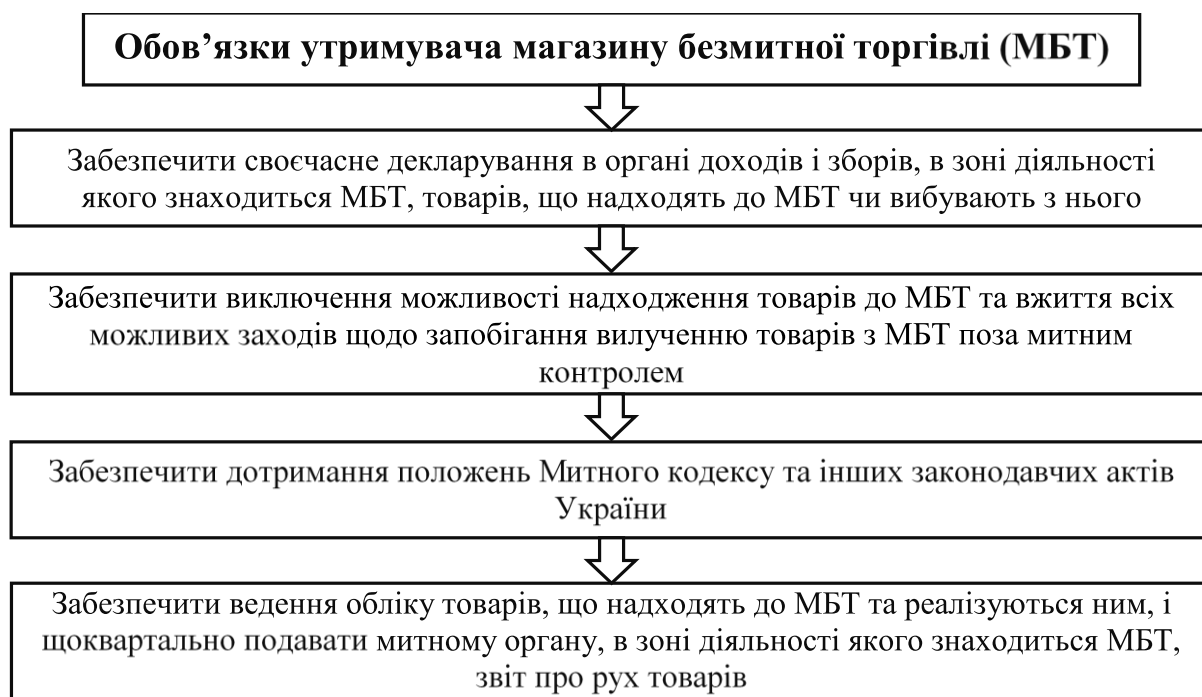
Магазин безмитної торгівлі здійснює продаж товарів громадянам, які виїжджають за межі митної території України, а також пасажиром міжнародних рейсів повітряними та водними транспортними засобами комерційного призначення, що експлуатуються резидентами. У магазині безмитної торгівлі

здійснюється продаж усіх видів продовольчих та непродовольчих товарів, окрім таких, які до ввезення, транзиту, вивезення територією України є забороненими.

Варто зазначити, що «власник магазину безмитної торгівлі для зберігання та постачання усіх видів товарів, включаючи підакцизні, окрім товарів, ввезення, вивезення, транзит яких територією України заборонений може у порядку, передбаченому Митним кодексом України, отримати дозвіл на відкриття та експлуатацію митного складу або складу тимчасового зберігання» [32].

Магазин безмитної торгівлі включає в себе: торговельний зал, у тому числі бари та пункти громадського харчування, також допоміжні приміщення та склади магазину.

Для провадження даного виду діяльності утримувач безмитної торгівлі повинен забезпечити виконання встановлених вимог. Обов'язки, покладені на утримувача магазину безмитної торгівлі зображені на рисунку 1.3.

Рис. 1.3. Обов'язки утримувача магазину безмитної торгівлі*

*Побудовано автором на основі даних [40]

Ще одним різновидом митних посередників є митний склад, яким може бути «відповідним чином облаштоване складське приміщення, резервуари,

холодильні чи морозильні камери, критий чи відкритий майданчик, призначені для зберігання товарів під митним контролем та на відкриття якого потрібно отримати дозвіл митного органу» [32].

Законодавець виділяє два типи митних складів: митний склад закритого типу та митний склад відкритого типу. Їхня відмінність полягає в тому, що «митний склад закритого типу призначається виключно для зберігання під митним контролем товарів, що переміщуються через митний кордон України згідно із зовнішньоекономічними договорами чи контрактами, укладеними утримувачем цього складу або учасниками об'єднання підприємств, учасником якого є утримувач митного складу» [32]. Натомість «митний склад відкритого типу призначений для зберігання під митним контролем товарів, що переміщуються через митний кордон України згідно із зовнішньоекономічними договорами, укладеними як утримувачем цього митного складу, так і будь-якими іншими особами» [32].

Утримувач митного складу повинен визначити: «1) перелік посадових осіб, які матимуть право доступу на митний склад; 2) особу керуючого митного складу; 3) мінімальну кількість посадових осіб органу фіскальної служби, які залучатимуться до здійснення митного контролю та митного оформлення; 4) режим роботи МС; 5) термін подання утримувачем митного складу звіту про рух товарів на складі; 6) за наявності особливості функціонування митного складу» [32].

«Вільна митна зона також є митним посередником, який контролюється митними органами. Вільна митна зона являє собою відповідним чином облаштовану територію або склад, які призначені для зберігання товарів під митним контролем, їх переробки та/або виробництва нових товарів, на відкриття якої необхідно отримати дозвіл в органі фіскальної служби» [31, с. 102].

Існує три типи відкритих митних зон, кожен з яких призначений для виконання на надання окремих функцій та послуг: зберігання, ремонт, будівництво, виробництво та інші.

Так, до першого типу відкритих митних зон належать відкриті митні зони комерційного типу, які забезпечують вільне зберігання товарів без встановлення обмежень строків такого зберігання. До другого типу належать відкриті митні зони сервісного типу, що створюються з метою забезпечення вільної діяльності підприємств з ремонту, модернізації, будівництва повітряних, морських і річкових суден, інших плавучих засобів, їх складових частин. А третій тип становлять відкриті митні зони промислового типу використовують для цілей переробки чи виробництва товарів на територіях спеціальних (вільних) економічних зон [32].

Для провадження даного виду діяльності утримувач відкритих митних зон (ВМЗ) повинен встановити: «1) перелік категорій посадових осіб, які матимуть право доступу у ВМЗ; 2) особу керуючого ВМЗ; 3) мінімальну кількість посадових осіб органу фіскальної служби, які будуть залучатись до здійснення митного контролю та митного оформлення; 4) режим роботи ВМЗ; 5) терміни подання утримувачем ВМЗ звітів про рух товарів у вільній митній зоні; 6) інші вимоги та умови, пов'язані з функціонуванням ВМЗ» [36].

У процесі контрольної роботи митні органи, у зоні діяльності якого знаходиться ВМЗ, задля організації даного виду контролю вимагає від утримувача ВМЗ: «1) спорудження огорожі по периметру території ВМЗ та належного обладнання пропускних пунктів; 2) встановлення обмежень щодо порядку та засобів доступу на ВМЗ, відповідних годин, протягом яких дозволяється доступ на дану територію; 3) охорони території ВМЗ» [36].

«Митним посередником, який призначений для тимчасового зберігання товарів та транспортних засобів комерційного призначення є склад тимчасового зберігання (СТЗ), яким може бути відповідним чином облаштоване приміщення та/або криті чи відкриті майданчики, резервуари, холодильні чи морозильні камери, призначені для тимчасового зберігання товарів під митним контролем до поміщення їх у митний режим» [55].

СТЗ, як і МС, буває двох типів: СТЗ відкритого типу, СТЗ закритого типу. Їхня відмінність полягає в тому, що на СТЗ закритого типу зберігаються товари

власника цього СТЗ, а СТЗ відкритого типу призначений для зберігання товарів, які належать будь-яким особам [35].

Митним посередником, діяльність якого спрямована на створення сприятливих умов для пришвидшення товаропотоків через митний кордон України є вантажний митний комплекс (ВМК). ВМК являє собою «ділянку території з комплексом будівель, споруд, інженерно-технічних засобів і комунікацій, які є необхідними для здійснення митного контролю та митного оформлення товарів, транспортних засобів комерційного призначення, що переміщуються через митний кордон України» [32].

«Вантажний митний комплекс призначений для: надання посередницьких послуг з декларування товарів, що переміщуються через митний кордон України; надання послуг із зберігання товарів, що переміщуються через митний кордон України і транспортних засобів комерційного призначення; виконання навантажувально-розвантажувальних робіт» [32].

Підсумовуючи вищенаведене зауважимо, що в Україні функціонують шість видів митних посередницьких структур, які працюють на підставі спеціальних дозволів. Враховуючи напрямки та функції діяльності перелічених вище митних посередників зазначимо, що основним митним посередником є митний брокер, адже саме таке підприємство приймає безпосередню участь у забезпеченні руху товарів через митний кордон держави надаючи експортерам та імпортерам послуги щодо декларування і митного оформлення вантажів. Всі інші митні посередники, окрім магазину безмитної торгівлі, по суті виконують допоміжні функції як в частині забезпечення руху товарів через митний кордони, так і в частині допомоги брокеру надаючи необхідні послуги щодо зберігання товарів.

1.2 Роль митних брокерів у процесі переміщення товарів, предметів, транспортних засобів через митний кордон

Роль митного брокера при переміщенні товарів, предметів, транспортних засобів полягає в тому, що він надає увесь комплекс митно-брокерських послуг, здійснює консультування, підтримку експортерів, імпортерів у сфері міжнародної торгівлі, забезпечує оперативність при проходженні вантажами митних процедур, мінімізуючи витрати при такому проходженні.

У фаховій літературі під митними послугами розуміють «діяльність митних органів, митних установ та організацій, а також суб'єктів господарювання, що спрямована на задоволення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів, що переміщують через митний кордон товари, предмети, транспортні засоби» [3, с. 33]. Погоджуємося з наведеним визначенням щодо змісту поняття «митні послуги», адже воно охоплює всі аспекти реалізації митної справи, одним із яких є митне посередництво в частині переміщення товарів через митний кордон.

Аналізуючи чинне митне законодавство України сформуємо узагальнений перелік митних послуг, які можуть надаватися митними брокерами та іншими митними посередниками: «консультації з питань митного законодавства та зовнішньоекономічної діяльності; експертна оцінка документації наданої для декларування товарів і транспортних засобів; визначення коду товарів за Українським класифікатором товарів ЗЕД» [39]; «складання зовнішньоекономічних контрактів за умовами замовника; послуги декларування (заповнення декларацій, документів, складання (заповнення) специфікацій, інвойсів, інших супровідних документів)» [37]; «робота з товарами, що знаходяться на зберіганні під митним контролем на складі тимчасового зберігання або на митному ліцензійному складі (сортування, сушка, маркування тощо) та надання інших робіт та послуг, пов'язаних з реалізацією права на переміщення предметів через митний кордон держави» [32; 46, с. 803].

Основні переваги співпраці з митним брокером полягають в професійному наданні митно-брокерських послуг, що суттєво економить час суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності. Мається на увазі не лише оперативне

оформлення митних документів, але й про те, що суб'єкту ЗЕД не потрібно самостійно відвідувати митні органи і проходити всі бюрократичні процедури. Досвід митних брокерів дозволяє максимально оперативно здійснити оформлення транспорту та вантажу, що дає змогу суб'єкту ЗЕД забезпечити ефективне ведення бізнесу за рахунок мінімізації часу на поставку товарів.

Актуальність залучення митного брокера для оптимізації ведення бізнесу суб'єктами ЗЕД зростає в тих країнах, де митне і податкове законодавство досить часто змінюється, що створює додаткове навантаження на власників бізнесу, адже їм необхідно відволікатися на постійний моніторинг змін в законодавстві. Часті зміни законодавства можуть призвести до помилок в оформленні документів, якщо цю процедуру виконуватиме співробітник компанії, яка займається ЗЕД. А це окрім затрат часу може призвести й до додаткових фінансових витрат, що пов'язані із необхідністю сплати штрафів за порушення митного законодавства. На відміну від працівників компаній митні брокери постійно вивчають зміни в законодавстві, тому ймовірність появи помилки є досить низькою.

Окрім цього, «митний брокер також страхує вантаж, оскільки саме він відповідає за його збереження в дорозі. Можливі випадки, коли собівартість товару, купленого і ввезеного за дуже низькою ціною, настільки зростає на території України за рахунок податків, митних платежів, зборів і необхідності отримання дозвільних документів, що подальше просування товару на ринку не має ніякого практичного сенсу» [50].

Не менш важливими перевагами співпраці з митними брокерами є можливості щодо отримання послуг «висококваліфікованих фахівців у такій специфічній сфері, як митне декларування та митне перевезення (оскільки для митних посередників пред'являються певні фінансові, професійні та кваліфікаційні, організаційно-технічні, спеціальні вимоги, а це в свою чергу зменшує ризик клієнтів таких посередників)» [2, с. 140].

Співпрацюючи за митними брокерами компанії можуть суттєво зменшити витрати на оформлення митних документів, оскільки їхня величина розраховується в розмірі визначеного процента до обсягу товарів, що

переміщуються (перевозяться).

Митний брокер сприяє оперативному одержанню номера EORI, який необхідний усім суб'єктам підприємницької діяльності, якщо вони беруть участь у митних процедурах на території ЄС, що зумовлює прискорення руху вантажів через митний кордон України. Також за наявності необхідних документів сприяє постановці суб'єктів підприємницької діяльності, фізичних осіб – підприємців на облік у митниці ДФС України, а також вносить зміни до картки обліку [86].

Митний брокер надає послуги, які полягають у підготовці необхідного пакету товаросупровідних документів та поданні належно оформленої декларації митної вартості, митної декларації, вказуючи точний код УКТ ЗЕД, правильно визначену митну вартість для здійснення митного контролю. Також здійснює оформлення специфічних товарів, як зразків, комерційна вартість яких відсутня, або являється мізерною, оформлення поштових, міжнародних експрес-відправлень, особистих речей, несупроводжуваних багажів, зброї, фармацевтичних товарів, гуманітарної допомоги, комплексних інвестицій, непридатних та надлишкових товарів, зіпсованих та ушкоджених товарів [72].

Для прискорення проведення попереднього митного контролю митний брокер сприяє здійсненню такого контролю, готуючи та подаючи митним органам попередніх повідомлень чи попередніх декларацій. Також сприяє в оформленні гарантійних зобов'язань, які є необхідними для забезпечення сплати мита, податків, зборів під час митного оформлення та забезпечують огляд товарів, їх випуск задля унеможливлення виникнення проблем з митним оформленням у пункті призначення.

Також для тих осіб, які ввозять товари чи вивозять їх з (на) митної території України без сплати митних платежів на термін не більше одного року сприяють в отриманні книжки (карнету) АТА/CPD. Це, в свою чергу, дозволяє економити час, мінімізувати витрати, адже даний документ звільняє від проведення низки бюрократичних процедур [48].

Таблиця 1.1

**Порівняння здійснення митних формальностей співробітником компанії
або за допомогою митного брокера [32; 48]**

Критерій порівняння	Співробітник компанії	Митний брокер
Професіоналізм особи, що здійснює митні формальності.	Великі компанії можуть дозволити наявність в штаті власного співробітника, що займається питаннями митного оформлення. Але виникає питання в його компетенції та відповідної заробітної плати.	Персонал митного брокера має більш високу кваліфікацією, яка забезпечується наступними факторами: - більш високі вимоги при прийомі на роботу; - досвід у оформленні широкого спектру товарів; - високий рівень конкуренції у галузі.
Коректне визначення митної вартості товару та/або вантажу	Митна вартість є предметом ретельного контролю органів доходів та зборів, і спроби знизити митну вартість товарів тягнуть за собою серйозну відповідальність	Документи щодо митної вартості товару/вантажу заповнює митний брокер, і він несе відповідальність за зазначені данні.
Володіння нормативно-правовою базою з питань митної справи та здійснення постійного моніторингу за актуалізацією змін у митному законодавстві	При наявності в штаті власного декларанта, необхідно постійно стежити за рівнем його розвитку в сфері митного права, оплачувати його додаткове навчання та підвищення кваліфікації. Співробітник компанії зазвичай оформлює товари однієї категорії та стикається з проблемами при необхідності оформлення нетипового товару/вантажу.	Для митного брокера такий моніторинг є рутинною обов'язком, крім того, у нього ширший доступ до інформаційних джерел.

На сьогодні широко використовуються операції з давальницькою сировиною, які покликані оптимізувати витрати, спрямовуючи виробництво

певної продукції в ті країни, у яких витрати є значно меншими та наявні виробничі потужності. Тому дана посередницька структура надає послуги із супроводження таких операцій, а саме забезпечує отримання необхідних дозволів та забезпечує представництво інтересів особи, яка уповноважила її на це у органах фіскальної служби.

Також митний брокер вносить торгові марки в митний реєстр об'єктів інтелектуальної власності, здійснює кодування та класифікацію товарів, визначає митну вартість товарів, сприяє дотриманню заходів нетарифного регулювання та необхідних видів контролю (одержання ліцензій, квот, сертифікація, маркування, тестування, проведення санітарно-епідеміологічного, екологічного, радіологічного, ветеринарного, фітосанітарного, валютного контролю), здійснює підготовку транспортних, товаросупровідних, комерційних, складських документів [39].

Підсумовуючи переваги діяльності митних брокерів в процесі оформлення, декларування та переміщення товарів через митний кордон проведемо порівняльну характеристику роботи працівника компанії, який займається митним оформленням товарів та митного брокера (див. табл. 1.1).

Так, основна відмінність між працівником компанії, що займається митним оформленням товарів та митним брокером полягає не лише у рівні професіоналізму, а у відповідальності за результат митного оформлення, адже саме митний брокер підписує митні документи і несе за них відповідальність, що створює можливості для фірми уникнення ризиків помилок під час митного оформлення. Поряд з цим варто зауважити, що фізичні особи-підприємці, підприємства малого і середнього бізнесу не мають змоги найняти додаткову людину в штат працівників, яка б займалася оформленням митних документів.

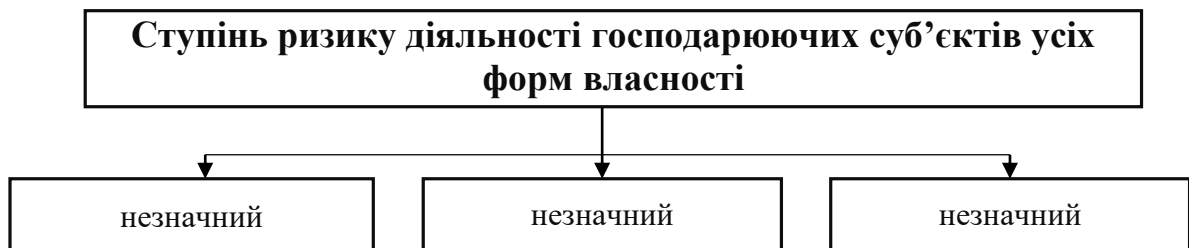
Відтак, запрошення брокера, оплата праці якого розраховується як відсоток від вартості товарів, що оформляється є значно нижчою, ніж заробітна плата уповноваженого працівника зі всіма нарахуваннями на неї.

Отже, такий митний посередник, як митний брокер відіграє вагомий роль при переміщенні товарів, транспортних засобів та інших предметів через митний

кордон України, адже він подає до митного органу митну декларацію та увесь необхідний пакет документів, на основі чого здійснюється митне оформлення та митний контроль.

Контроль за діяльністю митного брокера проводять митні органи, і зводиться він до проведення планових та позапланових перевірок дотримання митним брокером необхідних умов [37].

Також варто зазначити, що Кабінет Міністрів України відповідно до Закону «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності України» [47] затвердив ряд критеріїв, за допомогою яких оцінюється ризик від провадження митним брокером своєї діяльності та згідно яких визначається періодичність проведення державного нагляду (контролю) (рис. 1.4).

Рис. 1.4. Види ступенів ризику господарюючих суб'єктів*

*Розроблено автором на основі даних [47; 45]

До незначного ступеня ризику належать митні брокери, які не підпадають під високий та середній ступені ризику.

В свою чергу, до середнього ступеня ризику належать митні брокери [45]:

- на яких був накладений штраф за порушення митних правил, розмір якого рівний мінімальному розміру, передбаченому МКУ;
- термін провадження діяльності якого не перевищує двох років, і якщо протягом цих двох років органом фіскальної служби було оформлено менш як двісті митних декларацій, поданих митним брокером.

До високого ступеня ризику належать митні брокери [45]:

- підприємства, які не надали підтвердження договору про страхування власної діяльності;

- на яких був накладений штраф за порушення митних правил, розмір якого є більшим мінімального розміру штрафу, передбаченого МКУ чи якщо такий штраф нарахований у відсотках відносно вартості товарів чи транспортних засобів;

- термін провадження діяльності якого не перевищує одного року, і якщо протягом цього року митним органом було оформлено менш як сто митних декларацій, поданих митним брокером;

- під час провадження діяльності якого обсяг карток відмов у прийнятті вантажних митних декларацій, здійсненні митного оформлення, пропуску товарів та транспортних засобів через митний кордон України, наявний через допущення помилок під час заповнення вантажної митної декларації, на момент прийняття до митного оформлення протягом трьох місяців, які передують даті проведення оцінки ризику, є більшою, ніж десять відсотків загального обсягу поданих до органу фіскальної служби митних декларацій;

- під час провадження діяльності якого протягом одного календарного року два чи більше разів відбулись зміни керівника та/або головного бухгалтера;

- під час провадження діяльності якого кількість поданих у формі електронного документу вантажних митних декларацій, поданих для проведення митного контролю та митного оформлення та попередніх повідомлень становить менше, ніж тридцять відсотків від їхньої загальної кількості.

Враховуючи вищезгадані критерії, періодичність проведення державного нагляду (контролю) за діяльністю митних брокерів залежить від ступеня ризику (табл. 1.2).

Проведення державного нагляду (контролю) митного брокера регламентуються Законами України, Митним Кодексом, наказами Міністерства фінансів України та наказами Державної фіскальної служби України.

Таблиця 1.2

Періодичність проведення державного нагляду (контролю) за діяльністю митних брокерів*

Ступінь ризику	Періодичність проведення
для суб'єктів з незначним ступенем ризику	не частіше одного разу на п'ять років
для суб'єктів із середнім ступенем ризику	не частіше одного разу на три роки
для суб'єктів із високим ступенем ризику	не частіше одного разу на один рік

*розроблено автором на основі даних [45]

Згідно останніх, контроль за діяльністю митного брокера здійснюється у вигляді перевірок. Планові перевірки проводяться згідно річного плану-графіку перевірок, який затверджується наказом керівника органу фіскальної служби, який виступає органом ліцензування та оприлюднюється у законодавчому порядку. Також протягом десяти робочих днів з дня затвердження плану - графіка перевірок митний орган надає копію плану – графіка та наказ про його затвердження до Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва [33].

Терміни здійснення перевірок діяльності митного брокера має свої часові обмеження, які залежать від виду перевірки та від статусу підконтрольного об'єкта. Терміни здійснення перевірок наведені у таблиці 1.3.

Таблиця 1.3.

Терміни здійснення перевірок діяльності митного брокера*

Планові перевірки		Позапланові перевірки	
юридичної особи та/або її відокремленого підрозділу	фізичної особи - суб'єкта підприємницької діяльності	юридичної особи та/або її відокремленого підрозділу	фізичної особи - суб'єкта підприємницької діяльності
не більше 15 робочих днів	не більше 5 робочих днів	не більше 10 робочих днів	не більше 2 робочих днів

*розроблено автором на основі даних [33]

Варто зазначити, що позапланові перевірки діяльності митного брокера проводяться у разі наявності необхідних на те підстав. Проведенню планових

перевірок передуює створення органом контролю відповідної комісії, голова та члени якої затверджуються наказом Державної фіскальної служби України. Також необхідною умовою для проведення перевірок діяльності митних брокерів органами фіскальної служби є видача засвідченого печаткою та підписаного керівником органу чи його заступником посвідчення на право проведення такої перевірки [37].

Орган контролю зобов'язаний не менше як за десять днів до початку проведення перевірки надіслати рекомендованим листом чи телефонограмою, або вручити особисто керівнику чи уповноваженій особі митного брокера під розписку повідомлення про проведення такої перевірки. Якщо таке повідомлення не буде надіслано чи вручено, то митний брокер має право не допускати митні органи до здійснення такої перевірки.

Під час проведення перевірок комісія перевіряє [37]:

- 1) можливість забезпечити виконання необхідних умов діяльності;
- 2) наявність відповідних документів, а саме:
  - договору страхування власної діяльності на суму не менш як 2000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;
  - свідоцтва про державну реєстрацію юридичної особи або фізичної особи – суб'єкта підприємницької діяльності;
  - документів, що регулюють трудові відносини (штатний розпис, положення, інструкції, накази, розпорядження, трудові книжки тощо);
  - відомості про відокремлені підрозділи юридичної особи (у разі їх наявності);
  - положення про відокремлені підрозділи (у разі їх наявності);
  - оформлених належних копій митних декларацій за останні три роки з дати їх оформлення або з дати початку дії дозволу;
- 3) відповідність відомостей, наведених у дозволі, відомостям, зазначеним у свідоцтві про державну реєстрацію юридичної особи або фізичної особи – суб'єкта підприємницької діяльності та в установчих документах;

4) достовірність відомостей у документах, поданих митним брокером для отримання дозволу;

5) виконання попередніх розпоряджень про усунення порушень.

За результатами даної перевірки складається акт перевірки у двох примірниках, які підписуються усіма членами комісії, які здійснювала дану перевірку. Один примірник акта перевірки надається керівнику (уповноваженому представнику), а другий залишається на зберігається в органі контролю [37].

У разі, якщо виявлено порушення умов, то не пізніше п'яти робочих днів з дати складання акта перевірки митний орган видає розпорядження про усунення даних порушень. Якщо митний брокер здійснив усунення наведених в акті перевірки порушень до прийняття розпорядження про їх усунення та надання органу контролю документів, які це підтверджують, розпорядження про усунення порушень не видається. Проте, якщо митний брокер одержав розпорядження від органу контролю про усунення ним порушень, то він зобов'язаний в установленій у розпорядженні строк подати органу контролю інформацію про усунення цих порушень [33].

Наслідком проведення контрольних дій може стати відкликання дозволу, підставами чого є [37]:

- заява про відкликання дозволу;
- акт про повторне порушення умов діяльності;
- наявність відомостей у Єдиному державному реєстрі юридичних осіб і фізичних осіб - підприємців про перебування юридичної особи у стані припинення шляхом ліквідації (перебування фізичної особи-підприємця у стані припинення підприємницької діяльності) або про державну реєстрацію її припинення (державну реєстрацію припинення підприємницької діяльності фізичної особи-підприємця);
- засвідчена нотаріусом копія свідоцтва про смерть фізичної особи-підприємця;

- акт про виявлення недостовірних відомостей у документах, поданих суб'єктом господарювання для одержання дозволу;
- акт про встановлення факту передачі дозволу іншій юридичній або фізичній особі для провадження господарської діяльності;
- акт про невиконання розпорядження про усунення порушень.

Орган контролю приймає рішення про відкликання дозволу протягом десяти робочих днів з дати виникнення підстав, яке вручається (надсилається) не пізніше трьох робочих днів з дати його прийняття, і набирає чинності через тридцять днів з дня його прийняття, крім рішень про анулювання дозволів, прийнятих згідно з поданою заявою про анулювання дозволу та в разі смерті (фізичної особи-підприємця), які набирають чинності з дня їх прийняття. Дане рішення може бути оскаржено у судовому порядку.

Висновки до розділу 1

На основі аналізу фахової наукової літератури з питань митної справи зроблено висновок, що на ринку митних послуг активну участь приймають шість типів митних посередників, а саме: митні брокери, магазини безмитної торгів, митні склади, вільні митні зони, склади тимчасового зберігання та вантажні митні комплекси. Окреслені митні посередники надають свої послуги на підставі спеціальних дозволів та цивільно-правових договорів, за допомогою яких вони вступають у правовідносини з митними органами та суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності.

Враховуючи напрямки та функції діяльності існуючих митних посередників зазначимо, що основним митним посередником є митний брокер, адже саме таке підприємство приймає безпосередню участь у забезпеченні руху товарів через митний кордон держави надаючи експортерам та імпортерам послуги щодо декларування і митного оформлення вантажів. Всі інші митні посередники, окрім магазину безмитної торгівлі, по суті виконують допоміжні

функції як в частині забезпечення руху товарів через митний кордони, так і в частині допомоги брокеру надаючи необхідні послуги щодо зберігання товарів.

«Роль митного брокера при переміщенні товарів, предметів, транспортних засобів полягає в тому, що він надає увесь комплекс митно-брокерських послуг, здійснює консультування, підтримку експортерів, імпортерів у сфері міжнародної торгівлі, забезпечує оперативність при проходженні вантажами митних процедур, мінімізуючи витрати при такому проходженні» [6, с. 29]. Більше того, співпраця суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності з митними посередниками дозволяє отримати досить суттєві вигоди, а саме: зменшення витрат часу і фінансових витрат на декларування та оформлення митних документів; отримати професійну кваліфіковану консультацію і допомогу під час розмитнення товарів; зниження ймовірності помилок під час оформлення митних документів у зв'язку із постійним професійним моніторингом змін митного і податкового законодавства митним брокером; зменшити відповідальність та втрати, пов'язані із помилками під час оформлення митних документів, адже їх підписує брокер та несе за це повну відповідальність тощо.

РОЗДІЛ 2

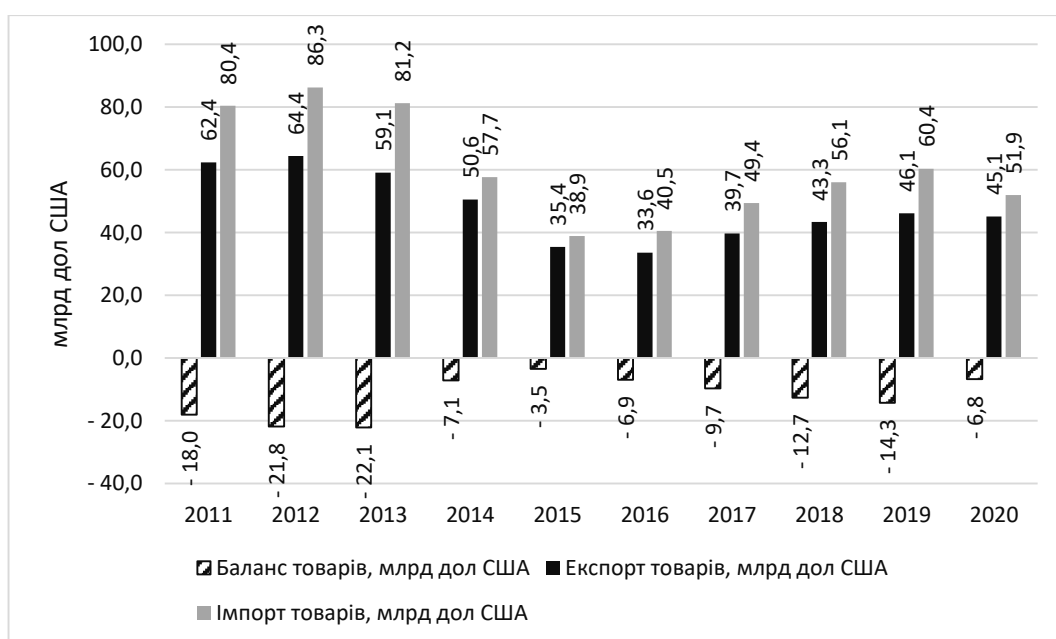
ПРАГМАТИКА ДІЯЛЬНОСТІ МИТНИХ БРОКЕРІВ В УКРАЇНІ

2.1. Оцінка діяльності митних брокерів на ринку митних послуг в Україні

Розвиток ринку митних послуг та діяльності митних брокерів в Україні залежать від тенденцій імпорту товарів, адже саме на імпорт товарів в нашої державі накладається основна частка державного мита, а отже переміщення товару з третіх країн через державний кордон потребує декларування і митного оформлення.

Зважаючи на те, що економіка України в силу дисбалансів у соціально-економічному розвитку є імпортозалежною, діяльність митних брокерів і оцінка ефективності такої діяльності є актуальним питанням для вітчизняної науки і практики митної справи.

Так, аналізуючи структуру платіжного балансу України та динаміку експортно-імпортних операцій відзначимо суттєве переважання імпорту над експортом впродовж останніх 10 років (рис. 2.1).

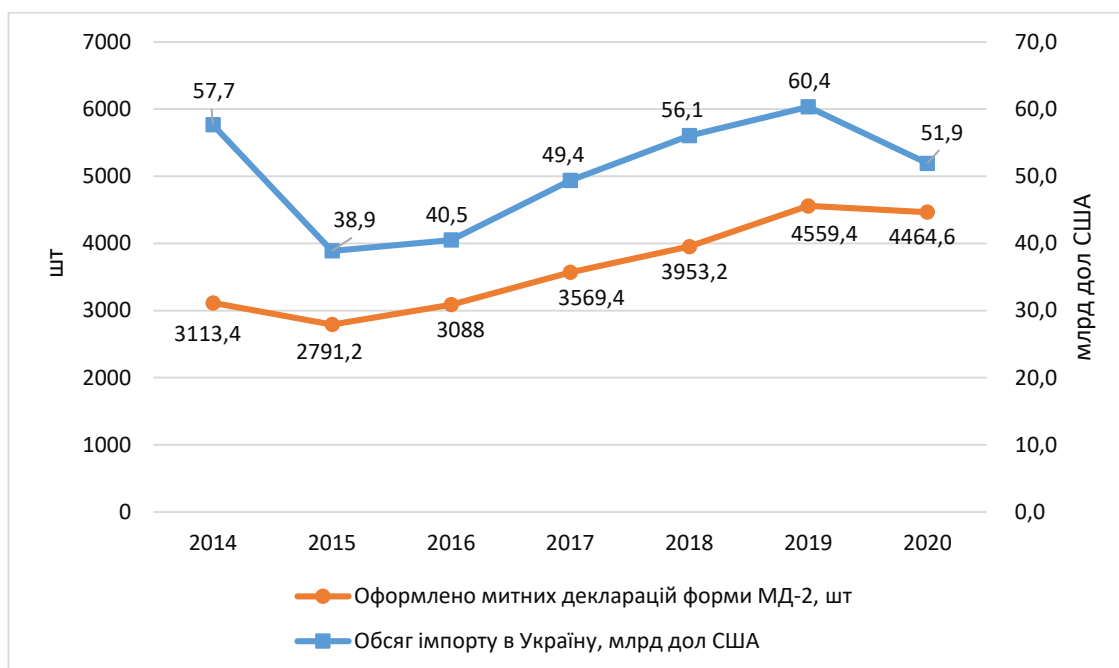

Рис. 2.1. Динаміка зовнішньої торгівлі товарами України у 2011-2020 роках

*Побудовано автором за даними Національного банку України [43]

Дані рисунку 2.1 свідчать, що до 2020 року динаміка імпорту товарів перевищувала експорт товарів, що зумовлювало необхідність залучення митних брокерів для розмитнення великих обсягів імпортованої продукції. В 2020 році тенденції дещо змінилися, оскільки карантинні обмеження, які були запроваджені українською владою та владою країн-торговельних партнерів України призвели до скорочення обсягів імпорту, а отже й до зменшення кількості митних оформлень товарів митними брокерами.

Підтвердженням того, що імпорт товарів виступає основним драйвером розвитку ринку митних брокерів є й те, що обсяг оформлених митних декларацій тісно корелює із динамікою імпорту товарів (рис. 2.2).

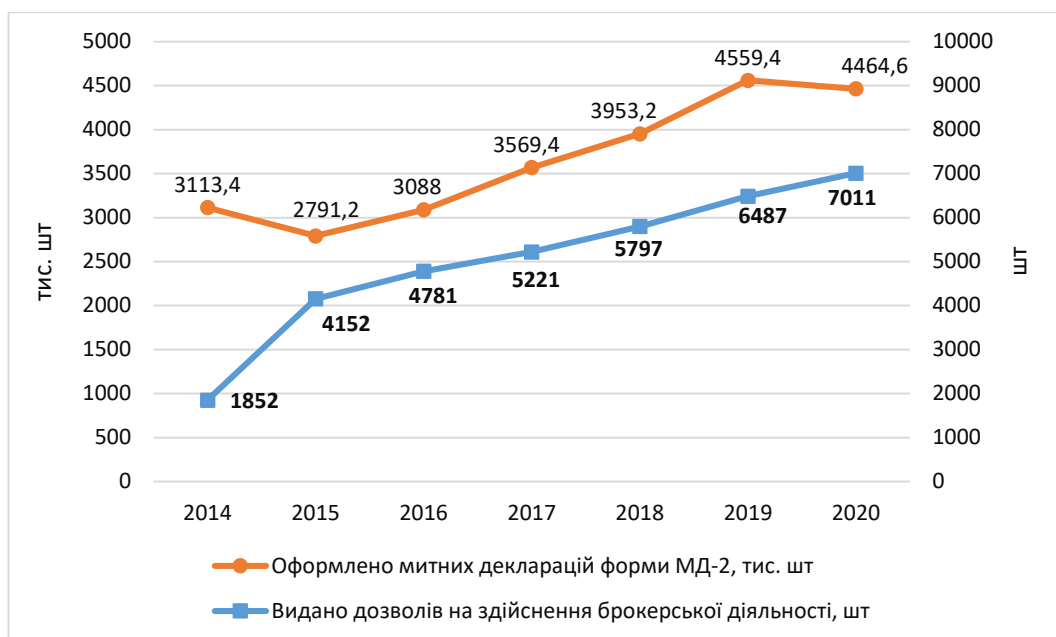

Рис. 2.2. Динаміка кількості оформлених митних декларацій МД-2 та обсягу імпорту товарів в Україну у 2014-2020 роках*

*Побудовано автором за даними Державної митної служби України [42] та Національного банку України [43]

Дані рисунку 2.2 свідчать про те, що дійсно динаміка кількості оформлених митних декларацій відповідає динаміці обсягу імпорту товарів в Україну, що є цілком об'єктивним, адже збільшення обсягу імпорту підвищує навантаження

на одного брокера та зумовлює залучення нових підприємств, які здійснюють митно-брокерську діяльність (рис. 2.3).

Рис. 2.3. Динаміка виданих дозволів на здійснення брокерської діяльності та кількості оформлених митних декларацій форми МД-2 у 2014-2020 роках*

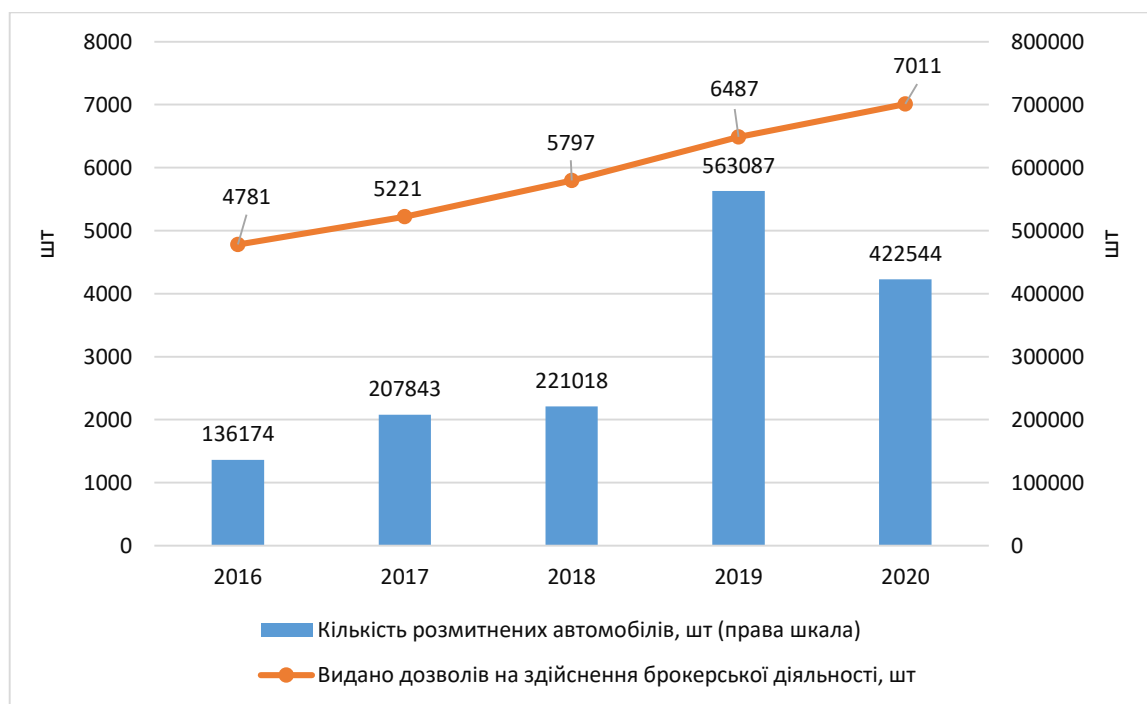
*Побудовано автором на основі даних Державної митної служби України [42]

Дані рисунку 2.3 свідчать що в Україні починаючи з 2015 року спостерігається стійке зростання попиту на отримання дозволів щодо здійснення брокерської діяльності. Така тенденція на наш погляд пов'язана із впровадженням спрощених процедур на розмитнення автомобілів, що перебувають на іноземній реєстрації. Зокрема було змінено підходи до формули розрахунку акцизного податку, знижено вимоги до екологічності транспортного засобу з класу Євро-5 до класу Євро-2, а також впроваджено пільгову ставку акцизного податку в розмірі 50% від існуючої для всіх хто розмитнить автомобіль впродовж 90 днів.

Розмитнення автомобілів на відміну від розмитнення товарів, що може проводитися окремими працівниками фірм, відбувається виключно за участі брокера, адже пересічні фізичні особи не мають достатнього рівня знань і

компетентності для самостійного декларування і оформлення митних документів. Більше того, на фоні буму імпорту вживаних автомобілів з Європи та США українські митні брокери розвинули кооперацію з фірмами, які займаються підбором та доставкою автомобілів в Україну, а також з фірмами, що проводять сертифікацію автомобіля. Така кооперація зробила ринок брокерських послуг з розмитнення вживаних автомобілів на іноземній реєстрації прибутковим бізнесом, який став привабливим для багатьох підприємливих митних брокерів.

Аналізуючи динаміку розмитнення автомобілів в Україні на іноземній реєстрації (рис. 2.4) та динаміку надання дозволів на здійснення брокерської діяльності зауважимо, що найвищий темп приросту кількості митних брокерів в Україні припав на 2019 рік, коли кількість митних брокерів збільшилася на 690 підприємців порівняно з 2018 роком (або на 20%), при цьому темпи приросту розмитнених автомобілів досягнув 155% порівняно з 2018 роком.

Рис. 2.4. Динаміка кількості розмитнених автомобілів та виданих дозволів на здійснення брокерської діяльності

*Побудовано автором на основі даних Опендатабот [20] та Державної митної служби України [42]

Швидкі темпи зростання кількості митних брокерів з одного боку знижують навантаження на одного суб'єкта митно-брокерської діяльності (табл. 2.1), а з іншого – на ринку митних послуг зростає рівень конкуренції між митними посередниками, що впливає як на ціну митних послуг, так і на рівень професіоналізму митного брокера.

Таблиця 2.1

Деякі показники діяльності митних брокерів в Україні у 2014-2020 роках

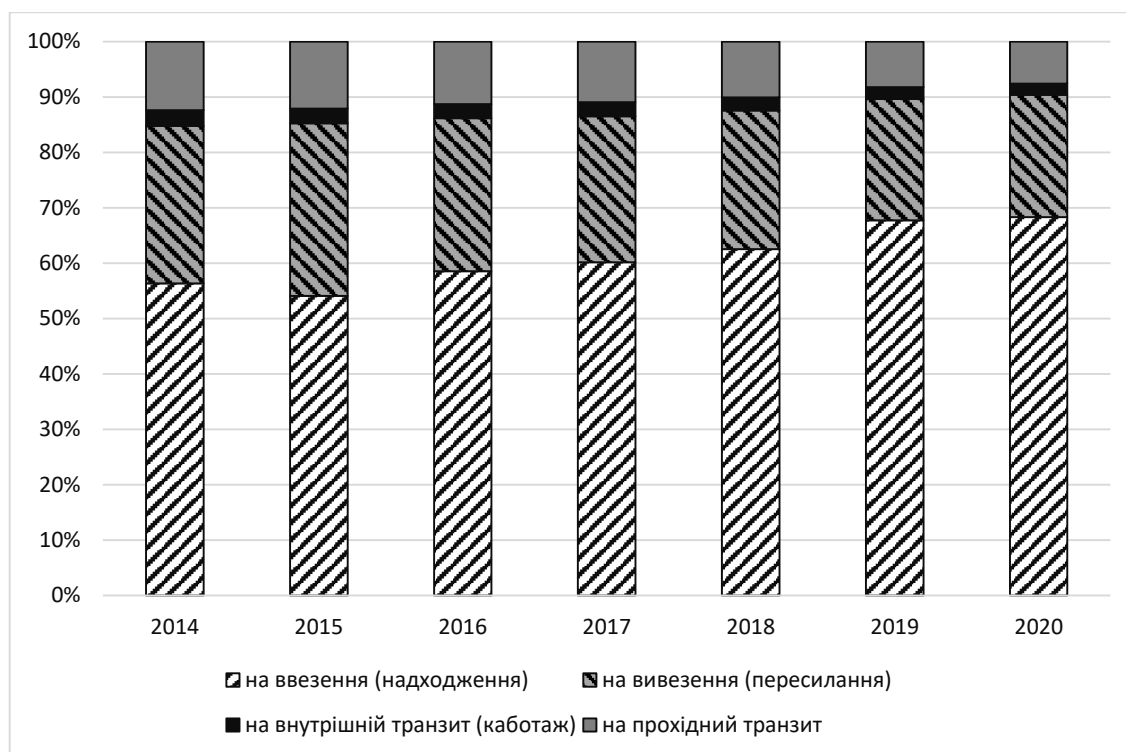
Показник	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Видано дозволів на здійснення брокерської діяльності, шт	1852	4152	4781	5221	5797	6487	7011
Оформлено митних декларацій форми МД-2, тис. шт	3113400	2791200	3088000	3569400	3953200	4559400	4464600
Середнє навантаження на одного суб'єкта митно-брокерської діяльності	1681,1	672,3	645,9	683,7	681,9	702,9	636,8

*Побудовано автором за даними Державної митної служби України [42]

Як свідчать дані таблиці 2.1 середнє навантаження на одного суб'єкта митно-брокерської діяльності зменшилося більш ніж вдвічі у 2015 році, коли відбулося суттєве зростання кількості митних брокерів в Україні, фактично на 125%. За підсумками 2020 року середнє навантаження на одного суб'єкта митно-брокерської діяльності склало 636,8 декларацій МД-2, що є найнижчим показником за досліджуваний період. Безумовно такий показник залежить від наслідків пандемії COVID-19, адже карантинні обмеження призвели до зниження обсягу імпорту товарів в Україну, а отже й до зменшення кількості митного оформлення товарів.

Що ж стосується структури оформлених митних декларацій, то як показують аналітичні дані наведені на рисунку 2.5 найбільшу частку складають митні декларації на ввезення (надходження) товарів, які за підсумками 2020 року склали 68%, що є цілком об'єктивним показником, адже кількість податків і

митних зборів щодо імпорту є більшою, ніж аналогічні митно-тарифні заходи для експорту. Окрім цього обсяг імпортних товарів є більшим, ніж експортних.

Рис. 2.5. Структура оформлених митних декларацій митними брокерами України у 2014-2020 роках

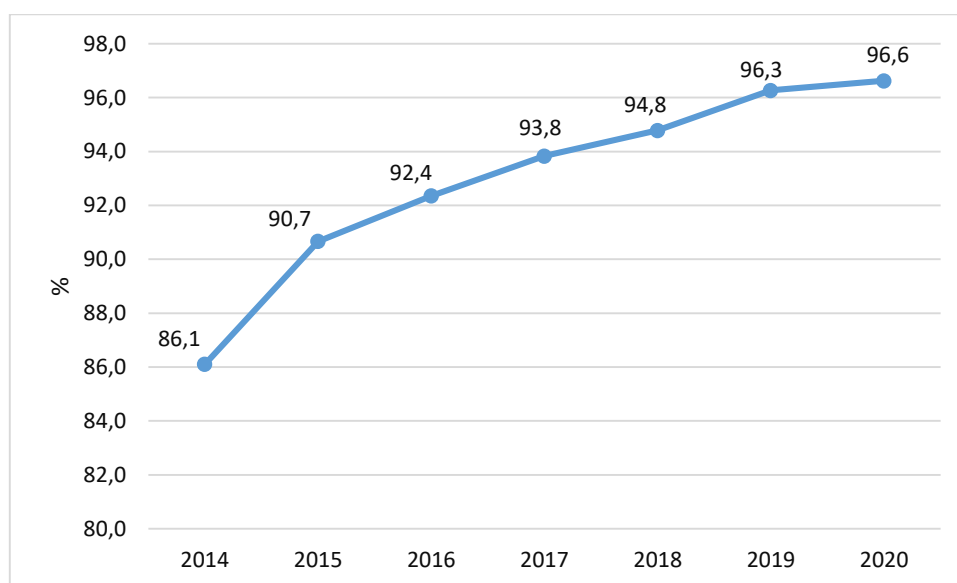
*Побудовано автором за даними Державної митної служби України [42]

Поступово зменшується частка оформлених митних декларацій на вивезення, що свідчить про спрямованість митної політики на ліберальний курс регулювання експортних операцій, адже кількість експортних мит зменшується і зменшується фізичний обсяг експорту товарів з України в треті країни.

Війна з Російською Федерацією негативно вплинула на участь брокерів у розмитненні товарів на прохідний транзит, адже зменшився вантажообіг Росії з країнами Європи через територію України, окрім цього будівництво трубопроводу «Північного потоку» та експлуатація «Південного потоку» суттєво негативно вплинула на обсяги транзиту природного газу через українську газотранспортну систему, що також мало вплив на динаміку оформлення митних декларацій на прохідний транзит.

Досліджуючи тенденції та особливості діяльності митних брокерів варто звернути увагу на зростання кількості електронного декларування, як важливого елемента покращення роботи брокерів, розвитку митної справи в державі та мінімізації корупційних факторів на митниці.

Так, аналізуючи тенденції електронного декларування відмітимо швидке зростання частки електронних декларацій форми МД-2 в сукупному обсязі оформлених декларацій форми МД-2 (рис. 2.6).

Рис. 2.6. Частка електронних декларацій МД-2 в сукупному обсязі декларацій МД-2 оформлених митними брокерами у 2014-2020 році

*Побудовано автором за даними Державної митної служби України [42]

Зростання частки електронного декларування свідчить про розвиток концепції «електронної митниці», як мультифункціональної системи, що поєднує в собі інформаційно-комунікаційну технологію співпраці митних брокерів і митних органів, а також являє собою технологічне рішення щодо забезпечення обігу електронних документів між митницею, митними брокерами та суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності.

Разом з тим, зауважимо, що створення електронної митниці та реалізація концепції «Митниця в твоєму смартфоні» через анонсований Державною митною службою додаток «e-Borders», який дозволить через смартфон

отримувати всі сервіси від митниці та слідкувати за ситуацією на кордоні онлайн в деякій мірі знизить попит на послуги митних брокерів, адже через елементи електронної митниці будь-яка фізична чи юридична особа зможе здійснити електронне декларування та розмитнити товари чи автомобілі. Більше того, вже сьогодні Державною митною службою України створено єдиний інформаційний веб-портал «Єдине вікно для міжнародної торгівлі», яке вже зараз дозволяє самостійно подавати електронні декларації і проводити їх перевірку через особистий кабінет.

Однак, на наш погляд, у зв'язку з частою зміною митного законодавства та законодавства України в цілому фізичні та юридичні особи перебувають під ризиком здійснення помилок під час оформлення митних декларацій виходячи із незнання тієї чи іншої зміни в нормативно-правовому полі. Тому залучення митних брокерів для здійснення електронного декларування та митного оформлення документів залишиться актуальним й надалі.

Співпраця митного брокера з фізичними чи юридичними особами, ґрунтується на укладеному договорі-дорученні, де зазначаються всі права та обов'язки сторін. Митний брокер виконує свої повноваження в обсязі, які визначені в договорі-доручення укладеному між брокером і особи, яку він представляє. «Основні повноваження митного брокера передбачають виконання операції, пов'язані з пред'явленням митному органу товарів, транспортних засобів та документів на них до митного оформлення. Митний брокер має право здійснювати свої функції з декларування товарів і транспортних засобів у будь-якому митному органі України» [32].

Робота митного брокера і вартість його послуг в Україні визначається певним процентом від митної вартості товарів чи автомобілів. Однак є певний перелік послуг митних брокерів, які мають свою фіксовану ціну. До таких послуг належать акредитація підприємства на митниці, виготовлення контракту, консультація з питань митного законодавства, оформлення декларації митної вартості та оформлення попереднього повідомлення.

Перелік послуг деяких митних брокерів та їх фіксованої ціни наведено в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Вартість деяких митних послуг, що надаються митними брокерами в Україні станом на 1.10.2021 року*

Найменування митного брокера	Назва послуги	Вартість
ТзОВ Інтрброк	Акредитація підприємства на митниці	500 грн.
	Виготовлення контракту	400 грн.
	Консультація з питань митного законодавства	200 грн.
	Оформлення декларації митної вартості	140 грн.
м. Тернопіль ТОВ СМП «Веста»	Акредитація підприємства на митниці	540 грн.
	Виготовлення контракту	540 грн.
	Консультація з питань митного законодавства	420 грн.
	Оформлення декларації митної вартості	192 грн.
	Оформлення попереднього повідомлення	240 грн.
м. Тернопіль СМР Райвест	Акредитація підприємства на митниці	450 грн.
	Виготовлення контракту	450 грн.
	Консультація з питань митного законодавства	350 грн.
	Оформлення декларації митної вартості	160 грн.
с. Копилів Київська обл. «НІКО Український термінал»	Акредитація підприємства на митниці	580 грн.
	Виготовлення контракту	600 грн.
	Консультація з питань митного законодавства	500 грн.
	Оформлення декларації митної вартості	270 грн.

*Побудовано автором за даними [56]

Окрім проведення електронного декларування та митного оформлення документів митний брокер допомагає розміщувати товари у митні склади, тобто

в місця, де ввезені з-за меж митної території товари зберігаються під митним контролем без справляння мита та інших податків та без застосування до них заходів нетарифного регулювання та інших обмежень в період зберігання, а товари, що вивозяться за межі митної території України, зберігаються під митним контролем з моменту початку їх митного оформлення митними органами України до фактичного вивезення за межі митної території України. Зберігання товарів у режимі митного складу забезпечується шляхом використання спеціально призначеного та обладнаного приміщення або іншого місця – митного ліцензійного складу.

2.2. Аналіз контрольної роботи органів фіскальної служби за діяльністю митних брокерів

При здійсненні своєї діяльності митні брокери можуть спричинити порушення митних правил, яке супроводжується настанням адміністративної відповідальності. Порушення митних правил (далі - ПМП) являє собою адміністративне правопорушення, яке є протиправною, винною (умисною чи з необережності) дією чи бездіяльністю, яка посягає на встановлений Митним кодексом України та іншими законодавчими актами України «порядок переміщення товарів та транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України» [32], їх пред'явлення для проведення митного контролю та митного оформлення митним органам, а також «проведення операцій з товарами, які знаходяться під митним контролем або контроль за якими відповідно до МКУ та інших законодавчих актів покладений на митні органи, і за які передбачається адміністративна відповідальність» [32].

Рис. 2.6. Види адміністративних стягнень за порушення митних правил*

*Джерело: самостійно розроблено автором на основі даних [32]

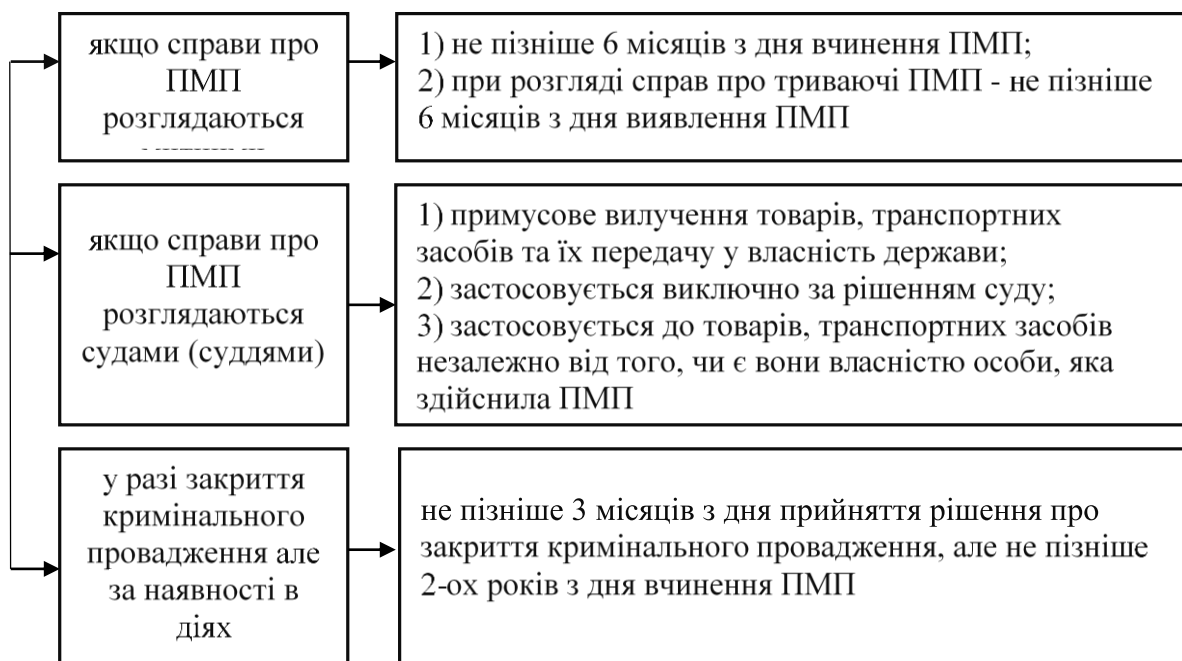
«Відповідальність за ПМП покладається на громадян, яким на момент здійснення такого правопорушення виповнилось 16 років, а при вчиненні ПМП підприємствами – відповідальність несуть посадові особи цих підприємств» [32]. Застосування того чи іншого виду відповідальності відносно порушника митних правил залежить від виду правопорушення. Застосування адміністративних стягнень за ПМП зображена на рисунку 2.7.

Рис. 2.7. Особливості стягнень за порушення митних правил*

*Джерело: самостійно розроблено автором на основі даних [32]

Варто зазначити, що як основні стягнення за ПМП можуть застосовуватись штраф та попередження, тоді як основним та додатковим адміністративним стягненням може виступати конфіскація товарів і транспортних засобів. Накладення адміністративних стягнень відбувається у визначені строки, які зображені на рисунку 2.8.

Рис. 2.8. Строки накладення адміністративних стягнень за порушення митних правил*

*Джерело: самостійно розроблено автором на основі даних [32]

ПМП митними посередниками призводить до настання адміністративної відповідальності, відомості про яку містяться у таблиці 2.5. Дані таблиці 2.5. свідчать про те, що відповідальність за ПМП залежить від характеру правопорушення та від його повторюваності. Отже, здійснення неправомірних дій з товарами, митне оформлення яких не завершено, або з товарами, які знаходяться під митним контролем на тимчасовому зберіганні на СТЗ, МС, на складі організації, яка отримує гуманітарну допомогу, а також здійснення операцій з ними без дозволу на це митного органу – передбачає відповідальність у вигляді попередження або штрафу (20 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян).

Таблиця 2.5

Види порушень митних правил митними посередниками

№ п/п	Вид ПМП	Відповідальність за ПМП
1	2	3
1.	Порушення режиму зони митного контролю (ст. 468)	20 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян
2.	Неправомірні операції з товарами, митне оформлення яких не завершено, а також з товарами, які знаходяться на тимчасовому зберіганні під митним контролем (ст. 469)	20; 500; 1000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян
3.	Недекларування товарів, транспортних засобів комерційного призначення (ст. 472)	100% вартості товару, транспортних засобів з їх конфіскацією
4.	Перешкоджання посадовій особі митного органу в доступі до товарів, транспортних засобів, документів (ст. 474)	100; 500 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян
5.	Неподання звітності про товари, які перебувають під митним контролем (ст. 475)	50 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян
6.	Порушення встановленого законодавством порядку ввезення товарів на територію вільної митної зони, вивезення товарів з цієї території, проведення операцій з товарами, поміщеними в режим вільної митної зони (ст. 477)	1000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян
7.	Порушення порядку зберігання товарів на МС та проведення операцій з ними (ст. 478)	20; 500; 1000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян
8.	Порушення порядку або строків розпорядження товарами, які поміщені у МБТ (ст. 479)	1000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян
9.	Неправомірне звільнення від сплати митних платежів, зменшення їх розміру, ухилення від їх сплати (ст. 485)	300% неоплаченої суми митних платежів

*Розроблено автором на основі даних [32]

Зміна стану вищезазначених товарів, розпорядження та користування ними без дозволу на це митного органу, а також невжиття заходів щодо товарів, термін тимчасового зберігання яких на СТЗ, МС, на складі організації, яка отримує гуманітарну допомогу закінчився – передбачає відповідальність у вигляді штрафу, який становить 500 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

«Видача вищезазначених товарів без дозволу на це митного органу, втрата цих товарів зумовлює накладення штрафу у розмірі 1000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Перешкоджання митному органу у доступі до товарів, транспортних засобів, документів під час проведення митного оформлення або під час провадження справи про ПМП чи контрабанду передбачає накладення штрафу, розмір якого становить 100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян» [32]. «У разі вчинення такого правопорушення особою, яка була притягнута до відповідальності за дане правопорушення протягом року – передбачається накладення штрафу у дещо вищому розмірі – 500 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян» [32].

У разі проведення операцій з товарами, які знаходяться на МС у режимі «митний склад» без дозволу на це митного органу – тягнеться відповідальність у вигляді штрафу (20 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян). «Зміна вищезазначених товарів, а також невжиття заходів щодо товарів, термін тимчасового зберігання яких в даному митному режимі закінчився, порушення терміну розпорядження товарами, які знаходяться на МС, у випадку анулювання дозволу, наданого на відкриття та експлуатацію МС - 500 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян» [32]. Видача вищезазначених товарів без дозволу на це митного органу або втрата цих товарів зумовлює накладення штрафу у розмірі 1000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Також слід зазначити про нове поняття, введене МКУ – компроміс у справі про ПМП. Дане поняття передбачає наступне: «у випадку, якщо при ПМП декларант погашає суму штрафу та/або декларує товари у митному режимі відмови на користь держави, то у такому випадку припиняється провадження у справі про ПМП і особа, яка вчинила ПМП вважається такою, яка не вчинювала даного порушення» [32].

Контрольні повноваження митних органів за діяльністю митних посередників наявні не тільки на етапі допущення даних підприємств до провадження своєї діяльності, але і протягом усього періоду їх функціонування.

З вищесказаного випливає, що такий контроль розпочинається із надання чи ненадання ліцензії для провадження митно-брокерської діяльності.

Для отримання дозволу власнику посередницької структури слід подати заяву до органу фіскальної служби у сфері митної справи та необхідні документи. В свою чергу органи, уповноважені на видачу дозволу, здійснюють перевірку поданих документів, перелік яких для кожного митного посередника встановлюється окремо, наслідком якої є винесення рішення про надання або ненадання дозволу на діяльність митного посередника.

Для отримання дозволу митний брокер, окрім заяви, у якій містяться усі необхідні відомості про даного суб'єкта, подає наступні документи: «догівір старування на суму, не нижчу ніж 2000 неоподаткованих мінімумів доходів громадян, оригінал витягу з ЄДРПОУ та опис поданих документів. Протягом десяти днів Державна фіскальна служба приймає рішення про видачу чи відмову у видачі відповідного дозволу» [46].

Прийняте рішення доводиться до відома заявника (у письмовій формі) протягом трьох робочих днів з дати його прийняття. Проте є ряд причин, при наявності яких може бути прийняте рішення про відмову у видачі даного дозволу.

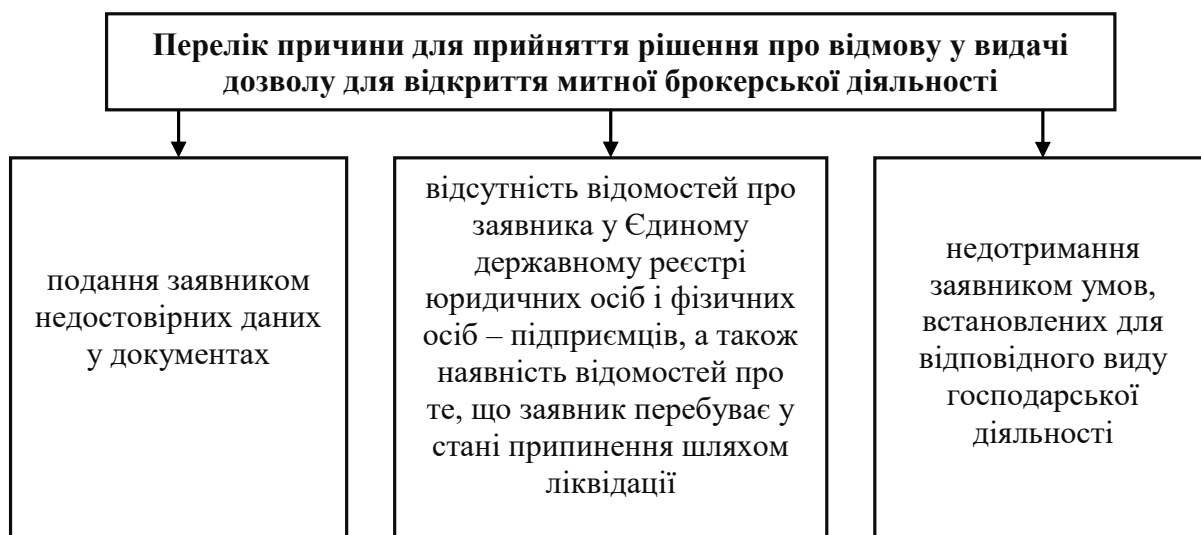
Перелік таких причин зображений на рисунку 2.9.

У випадку, якщо причиною відмови у видачі відповідного дозволу було подання заявником недостовірних даних у документах, то повторно він (заявник) може подати нову заяву через три місяці від дати отримання такої відмови. Якщо причиною стало недотримання заявником умов видачі дозволу, які є встановленими для відповідного виду господарської діяльності, то нову заяву заявник може подати тоді, коли підстави, які стали причиною для отримання відмови у видачі дозволу, будуть усунуті [33].

Основною проблемою, з якою стикається підприємство митний брокер – це ризик позбавлення дозволу, що може бути зумовлене порушеннями, які вчиняють співробітники митного брокера. При цьому підприємство може і не володіти інформацією про винесення постанови щодо власного співробітника. І,

нарешті, залучення до відповідальності може бути викликане непрофесійними діями співробітника, але не порушенням вимог щодо видачі дозволу самим підприємством.

Рис. 2.1. Перелік причин для прийняття рішення про відмову у видачі дозволу для відкриття митно-брокерської діяльності*

*Побудовано автором на основі даних [37]

Аналіз нормативно-правового поля, що регулює діяльність митних брокерів, дозволяє виявити прогалину у законодавстві, яке регулює дане питання. Формально, повторне притягнення брокерів до відповідальності за порушення митних правил може стати підставою для анулювання дозволу брокерської компанії. Однак існують протиріччя в правовому регулюванні порядку здійснення контролю за діяльністю митних брокерів. Повторне порушення законодавства представником підприємства – митного брокера, як підстава анулювання дозволу, може бути поставлена під сумнів.

Як відомо, види господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню, порядок ліцензування, контроль у сфері ліцензування, а також відповідальність за порушення законодавства у сфері ліцензування регулюються Законом України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності». Відповідно до нього, підставою для анулювання ліцензії є акт про повторне порушення ліцензійних

умов. Даний закон не розкриває ні змісту, ні порядку складання акта про повторне порушення та не дає визначення терміну «повторне порушення ліцензійних умов». З цього випливає, що механізм контролю за діяльністю митних посередників, і брокерів зокрема потребує вдосконалення. Також однією із форм контролю за діяльністю митних брокерів є проведення перевірок (планових, позапланових) Державною фіскальною службою. Результати такої форми перевірки зображена у таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

Кількість проведених перевірок митних брокерів у 2012-2020 рр.

Рік	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
К-сть планових перевірок, одиниць	0	0	13	80	86	53	45	51	Мораторій на податкові перевірки
К-сть позапланових перевірок, одиниць	2	1	3	23	29	11	16	16	

Джерело: самостійно розроблено автором на основі даних [42]

Як свідчать дані таблиці 2.6 планові податкові перевірки митних брокерів не проводилися у 2012-2013 роках, що, на наш погляд пов'язано з малою кількістю митних брокерів та малими фінансовими оборотами їх діяльності. Однак зі збільшенням кількості митних брокерів у 2015 році кількість планових перевірок зросла у 6 разів, а кількість позапланових у 7 разів. Разом з тим зважаючи на те, що кількість митних брокерів досягнула 6,5 тис підприємств у 2019 році, то кількість планових і позапланових перевірок є мізерною. Під час пандемії COVID-19 Кабінетом Міністрів України було запроваджено мораторій на податкові перевірки на період до завершення адаптивного карантину.

Підсумовуючи вищенаведене зауважимо, що в Україні функціонує комплексна система надання дозволів на здійснення митно-брокерської діяльності, яка також передбачає ефективний нагляд за дотриманням митним брокером вимог чинного законодавства. Однак на практиці кількість перевірок

митних брокерів є не значною, що на наш погляд, не дає змоги визначити порушення митних правил великою кількістю митних брокерів.

Висновки до розділу 2

Аналіз діяльності митних брокерів на вітчизняному ринку митних послуг дав змогу зробити висновок про те, що починаючи з 2015 року кількість митних брокерів різко збільшилася на 125% порівняно з 2014 роком. За підсумками 2020 року, кількість митних брокерів в Україні становить 7011 підприємств, що в п'ять разів більше ніж у 2014 році, коли кількість митних брокерів становила 1852 підприємства. Такі швидкі тенденції зростання кількості митних брокерів зумовлені декількома факторами: по-перше, з початком війни з Російською Федерацією та підписання Угоди про асоціацію з Європейським союзом обсяги імпорту товарів в Україну почали суттєво переважати обсяги експорту, відтак постала потреба у збільшенні кількості брокерів для обслуговування зовнішньоекономічної діяльності, про що свідчить динаміка імпорту товарів та кількості оформлених митних декларацій форми МД-2 митними брокерами; по-друге, починаючи з 2015 року в Україну різко зріс обсяг імпорту автомобілів з Європи, особливо за 2018-2019 роки в нашу країну було завезено понад 1 млн. автомобілів на іноземній реєстрації. Для розмитнення такої кількості автомобілів потрібна відповідна кількість митних брокерів, адже не зважаючи на розвиток електронного декларування товарів та реалізацію концепції «електронна митниця», фізичні особи, які виступили у ролі основних імпортерів вживаних автомобілів не мають достатньо знань і навиків для розмитнення транспортного засобу самостійно; по-третє, бум на ввезення вживаних автомобілів з Європи та можливості кооперації митних брокерів з компаніями, які здійснюють підбір, доставку і сертифікацію автомобілів сприяв підвищенню прибутковості митно-брокерської діяльності, а отже сприяв зростанню попиту на професію митного брокера, що дало додатковий імпульс для збільшення кількості митних брокерів в Україні.

При здійсненні своєї діяльності митні брокери можуть порушувати норми законодавства. Аналізуючи факти порушення митних правил митними брокерами варто зазначити, що митним брокерам не варто забувати про види адміністративної відповідальності, а саме про попередження, штраф та конфіскацію товарів і транспортних засобів, які використовувались для перевезення даних товарів чи використовувались як тайники для приховування цих товарів.

Таким чином, посадовим особам митних посередників слід дотримуватись вимог, які встановлені для даного виду діяльності та митних правил. Оскільки недотримання таких правил призведе до адміністративної відповідальності та може стати підставою для анулювання дозволу, наданого для провадження митно-брокерської діяльності.

РОЗДІЛ 3

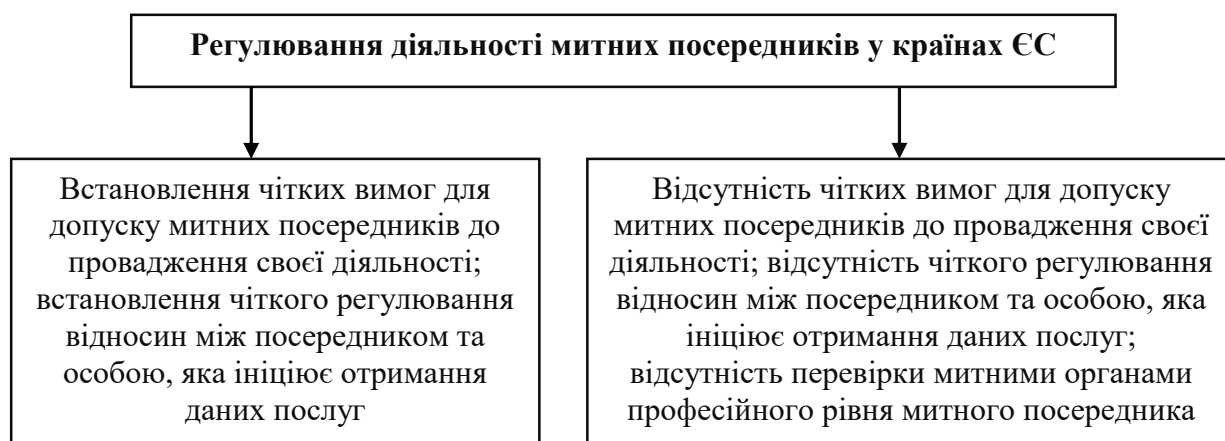
ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ МИТНИХ БРОКЕРІВ ТА МОЖЛИВОСТІ ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНІ

Надання митними посередниками своїх послуг відіграє велику роль для учасників зовнішньоекономічної діяльності, адже митні посередники сприяють швидшому, ефективнішому, зручнішому переміщенню товарів, предметів, транспортних засобів через митний кордон України. Тому питання, які пов'язані із регулюванням діяльності даного інституту є важливими та актуальними.

Здійснення контролю за діяльністю митних посередницьких структур повинно базуватися на відповідній законодавчій базі. Як уже зазначалось, в Україні існують законодавчі колізії з даного питання, наявна недосконалість законодавчої бази, відповідно до якої здійснюється контроль за діяльністю митних посередників, а отже, необхідним є вдосконалення адміністративно-правового механізму здійснення контролю за такою діяльністю. Тому задля вдосконалення вітчизняного механізму здійснення контролю за їх діяльністю, доцільним є аналіз зарубіжного досвіду здійснення відповідного контролю та застосування позитивного зарубіжного досвіду у вітчизняну практику.

Що стосується регулювання діяльності митних посередників у ЄС, то спостерігається наступне: у різних країнах по-різному ставляться до допущення підприємств до здійснення митної посередницької діяльності. Тобто, у таких країнах, як Португалія, Греція, Іспанія та Італія визначені спеціальні вимоги, відповідаючи яким підприємство може займатися даним видом діяльності, що, у свою чергу, обмежує доступ до здійснення такого виду діяльності [51, с. 12].

Натомість ряд інших країн характеризуються тим, що у регулюванні діяльності митних посередників вимоги до впровадження такого виду діяльності є менш прискіпливими, також митними органами для допуску таких підприємств до надання послуг не перевіряється їхня кваліфікація, та характерною ознакою є і те, що відносини між посередниками та особами, які ініціюють отримання таких послуг, є істотно нерегульованими (рис. 3.1).

Рис. 3.1. Регулювання діяльності митних посередників у країнах Європи*

* Розроблено автором на основі даних [52, с. 138-139]

Отже, регулювання діяльності митних посередників у країнах ЄС можна поділити на дві групи. Зокрема, у ЄС можна виділити категорії країн, в яких здійснюється контроль за діяльністю посередників у вигляді встановлення чітких правил їх діяльності, переліку вимог, яким повинен відповідати посередник. У іншій категорії країн спостерігається відсутність чітких вимог для допуску митних посередників до провадження своєї діяльності; відсутність чіткого регулювання відносин між посередником та особою, яка ініціює отримання даних послуг; відсутність перевірки митними органами професійного рівня митного посередника

Отже, Україна, відповідно до даних, зазначених на рисунку 3.1., відноситься до категорії країн, в яких має місце чітке регулювання діяльності митних посередників.

Аналізуючи зміст Митного кодексу ЄС можна зауважити, що у ньому наявне поняття «митний представник» та відсутнє поняття «митний брокер». В Митного кодексу ЄС під митним представником розуміють будь-яку особу, яка є призначеною іншою особою для виконання, необхідних відповідно до законодавства дій та формальностей, які виникають при взаємодії з митними органами. Митні представники діють або від власного імені, або від імені іншої

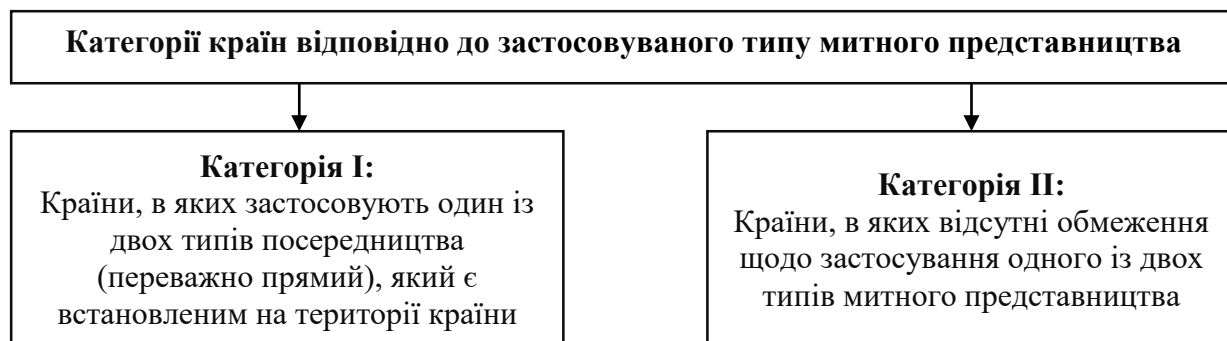
особи. Типи митних представників та відмінність між ними наведена на рисунку 3.2.

Рис. 3.2. Типи митного представництва у країнах Європи*

*Розроблено автором на основі даних [21]

Таким чином, відповідно до застосовуваного типу митного представництва, держави поділяються на дві категорії, які зазначені на рисунку 3.3.

Рис. 3.3. Категорії країн відносно застосування типів митного представництва*

* Розроблено автором на основі даних [14]

Як свідчать дані рисунку 3.3, у різних країнах по різному проводять регулювання діяльності митних представників. У країнах, які відносяться до першої категорії, характерним є чітке регулювання діяльності митних представників, встановлення умов провадження даної діяльності, така діяльність вважається професійною, а доступ до неї можливий лише при складанні

державного іспиту. Тобто ведення такої діяльності базується на чітких та детальних правилах, встановлених певною країною.

Другій категорії держав притаманна так звана свобода при провадженні будь-якого з видів митного посередництва. Наприклад, до таких країн відноситься Німеччина, Велика Британія [14].

Отже, оскільки митний брокер є ваговою ланкою митного посередництва, і в нашій державі наявні проблеми із регулюванням його діяльності, то особливої уваги потребує вивчення зарубіжного досвіду здійснення контролю за діяльністю митного брокера. Посередниками, які надають митні послуги у країнах Європи є брокери, агенти з обслуговування, агенти з оформлення.

Так, Митним кодексом Бельгії встановлене поняття «митний агент» («agent en douane»). Таким митним агентом може бути будь-яка юридична чи фізична особа, яка здійснила реєстрацію у Державному реєстрі, який веде Міністерство фінансів Бельгії. Натомість під поняттям «митний брокер» розуміють фізичну чи юридичну особу, яка здійснює представництво інтересів у митних органах від власного імені. Тому в даній країні дозволене лише непряме митне представництво у митних органах.

Контроль за діяльністю митних агентів здійснюється на основі ведення реєстру митних агентів у митних органах. Для внесення даних у такий реєстр агент подає необхідні документи. Також він повинен відповідати встановленим вимогам щодо митної посередницької діяльності.

Відмовою у реєстрації митного агента у митних органах слугують наступні причини: наявність у заявника кримінальної справи за шахрайство, інші злочини, які пов'язані із ухиленням від сплати прямих та непрямих податків, зборів, наявність факту корупційних діянь чи крадіжок [15].

Вчинення таких дій слугує також втратою дозволу на провадження діяльності митного агента. Також митні агенти зобов'язані, відповідно до наказів Міністерства фінансів, вести облік даних, які містяться у поданих ними митних деклараціях, які акумулюються у щорічному реєстрі даних митних декларацій. На сьогоднішній день у Бельгії функціонує більше 700 митних агентів [41].

Відповідно до законодавства Франції, під митним брокером розуміють будь-яку особу, яка займає відповідну посаду, що пов'язана із здійсненням митних формальностей від імені особи, яка уповноважили його на це. Для допуску митного брокера до діяльності, він повинен пройти міністерську акредитацію.

Тобто, здійснюється перевірка рівня його спеціальних знань, досвіду, платоспроможності, наявності (відсутності) порушень податкового та кримінального законодавства. На здійснення даного виду діяльності надається дозвіл. На сьогодні у Франції функціонують понад 800 митних брокерів.

На нашу думку, позитивним у контролі за діяльністю митних брокерів у Франції є те, що у цій країні ретельно перевіряється кожен претендент, в тому числі і на факт порушення податкового чи кримінального законодавства. Проте таке нововведення в Україні, скоріш за все, не підтримають вітчизняні митні брокери. Тому, перш ніж говорити про запозичення позитивних аспектів зарубіжної практики, слід розвивати культуру наших громадян, як політичну, так і податкову.

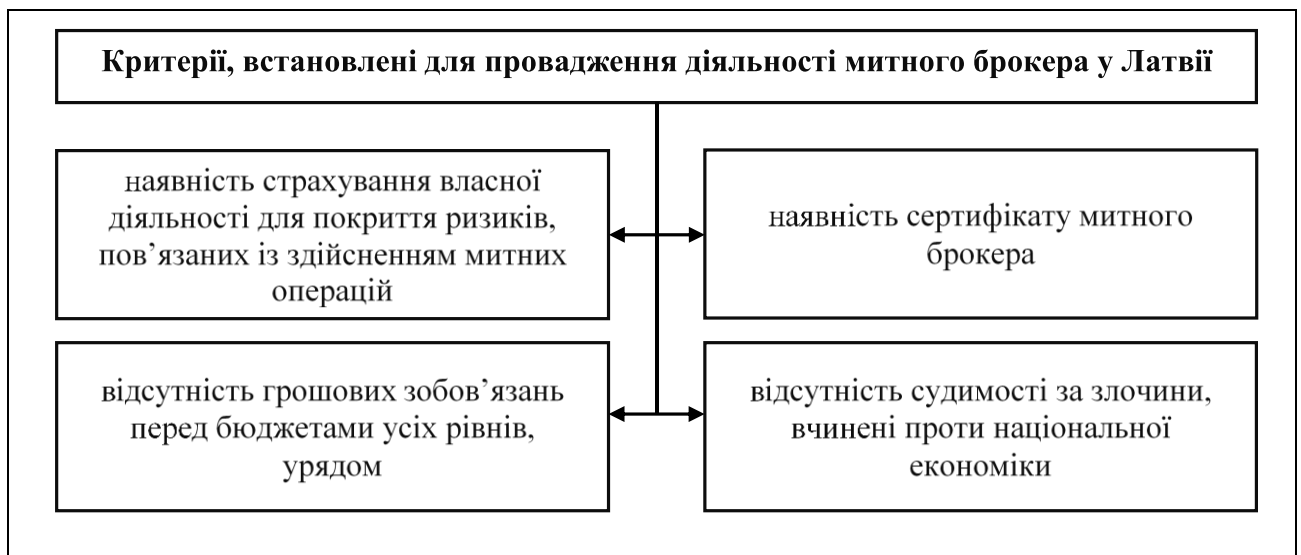
Строгим контролем допуску митних брокерів до своєї діяльності характеризується Греція. Право на здійснення даного виду діяльності мають лише резиденти. Також для митних брокерів встановлені і інші вимоги, а саме вікові: митним брокером може бути особа, вік якої становить 21-70 років. Наступною вимогою є обов'язкове проходження у Міністерстві фінансів перевірки спеціальних знань, проходження якої підтверджується отриманням диплому. Термін дії цього диплому становить два роки, після чого митний брокер зобов'язаний здати іспит у комітеті Міністерства фінансів. І лише після здачі іспиту митний брокер отримує ліцензію митного брокера [41].

Така ліцензія дозволяє митному брокеру представляти у митних органах інтереси осіб, які уповноважили його на це та надавати увесь комплекс митно-брокерських послуг. Також дані посередники здійснюють консультування не лише по митному законодавстві, але й по податковому. Протягом усього періоду функціонування його діяльність чітко контролюється спеціальним регіональним

комітетом Міністерства фінансів Греції. На сьогодні у даній країні функціонує близько 2500 митних брокерів.

Стаття 36 Розділу VI Митного закону Латвії трактує поняття «митного агента» як посередника, який представляє інтереси особи, яка уповноважила його на це, у митних органах на підставі укладеного договору відносно товарів, які переміщуються через митний кордон власником або уповноваженою особою.

Для провадження діяльності митного брокера необхідно подати заяву та необхідні документи до Служби Державних Доходів. Після чого здійснюється перевірка відповідності заявника визначеним критеріям, які зазначені на рисунку 3.4.

Рис. 3.4. Критерії, встановлені для провадження діяльності митного брокера у Латвії*

*Розроблено автором на основі даних [29]

Також однією із форм контролю є ведення реєстру митних посередників, дані якого на регулярній основі публікуються у журналі «Latvijas Vestnesis».

В Італії митний брокер допускається до діяльності лише тоді, якщо він пройде практику, тривалість якої становить не менше двох років та складе іспит. Лише після виконання цих умов брокер отримує у митного органу ліцензію на провадження своєї діяльності. Така ліцензія надає повноваження щодо

здійснення митних операцій у конкретній сфері, яку обрав брокер та яка зазначена у ліцензії, на митницях конкретного регіону [29].

Також після отримання ліцензії відомості про митного брокера вносяться до Реєстру, який веде Національна рада митних брокерів, яка підпорядкована Міністерству фінансів. На сьогодні в Італії функціонує близько 2300 митних брокерів [29].

Відповідно до Указу № 445 від 03.11.1999 року, який доповнений Указом № 73 від 26.02.2001 року встановлено, що митні брокери підлягають реєстрації, яку веде Палата Офіційних Митних Брокерів. Митні брокери наділені виключним правом представляти інтереси третіх осіб у митних органах з використанням будь-якого типу митного представництва та на всій території держави [42].

У Великій Британії митне представництво характеризується різноманітністю форм: митні консультанти, клірингові агенти, агенти з регулювання, експедитори та інші. Варто зазначити, що у цій країні наявний прямий тип митного посередництва.

У Канаді, для прикладу, питаннями ліцензування митних брокерів займається Ліцензійний консультативний комітет, повноваженнями якого є вирішення питань, які стосуються:

- професійної кваліфікації брокерів, ліцензування їх діяльності;
- оновлення, призупинення, анулювання ліцензії;
- розгляду скарг і дисциплінарних заходів, які застосовуються щодо митних брокерів.

Митним брокером може бути особа, яка є громадянином Канади та досягнула 18-річного віку, має достатні спеціальні знання у сфері здійснення експортно-імпортних операцій, достатні фінансові ресурси для ведення такого виду діяльності. Митні брокери зобов'язані повідомляти у письмовій формі Ліцензійний консультативний комітет про будь-які зміни, які впливають на дію ліцензії (зміни у формі власності, змін назви, перенесення підприємства). Неповідомлення таких змін призводить до застосування фінансових санкцій

проти митних брокерів. У США для провадження діяльності митного брокера також потрібно отримати ліцензію. Передусь її отриманню здача іспиту у митних органах [29].

Ведення бізнесу в Польщі у формі митного агентства не підпадає під регулювання господарської діяльності. Це повністю лібералізована діяльність. Кожен на рівних правах може розпочати та вести таку діяльність відповідно до норм законодавства. Єдина вимога – зареєструвати діяльність у відповідному реєстрі залежно від організаційно-правової форми. І тому – якщо діяльність здійснюватиметься у формі компаній з комерційного права, її слід зареєструвати в Національному судовому реєстрі та внести до реєстру підприємців, а якщо її провадить фізична особа, вона має бути зареєстрована в Центральному реєстрі господарської діяльності. Варто зазначити, що ведення бізнесу у формі цивільного товариства не вимагає реєстрації компанії в CEDG, лише партнери цивільного товариства реєструють свою діяльність у CEDG як підприємці. Ведення бізнесу у формі цивільно-правового товариства є дуже популярним у Польщі не лише в сфері митних органів, а й інших суб'єктів і безпосередньо підпорядковується положенням Цивільного кодексу Польщі.

Таким чином, підсумовуючи вищенаведене, зауважимо, що позитивним зарубіжним досвідом регулювання діяльності митних посередників є те, що наявність у заявника кримінальної справи за шахрайство, інші злочини, які пов'язані із порушенням податкового законодавства, наявність факту корупційних діянь чи крадіжок позбавляє можливості займатись митною брокерською діяльністю. Також у ряді країн ЄС велика увага приділяється перевірці професійних знань посередників та встановлюються вимоги до їх діяльності, які передбачають знання не лише митної справи, але й податкового, валютного, товарного законодавства.

Висновки до розділу 3

Дослідження зарубіжного досвіду діяльності митних брокерів та механізму регулювання такої діяльності державними органами контролю дало змогу

зробити ряд важливих рекомендацій, щодо регламентування діяльності митних брокерів в Україні. Так зокрема позитивним є досвід країн Бельгії, Франції та Греції, де митно-брокерська діяльність вважається професійною, а особи і підприємства, які надають такі брокерські послуги на ринку митних послуг мають відповідати чітким затвердженим критеріям щодо їх кваліфікації. Вважаємо, що на фоні швидкого зростання кількості митних брокерів в Україні доцільно впровадити спеціальний іспит, за результатами якого буде визначена кваліфікація митного брокера. Поряд з цим доцільно скористатися досвідом Греції і впровадити практику для митних брокерів, а вже за результатами іспиту та практики фізичній особі буде надаватися дозвіл про право здійснення митно-брокерської діяльності самостійно у формі фізичної особи-підприємця або на брокерській фірмі. При цьому дозвіл на надання брокерських послуг на ринку митних послуг повинен мати часові обмеження з метою періодичного контролю кваліфікації митного брокера. В міжнародній практиці диплом чи дозвіл на здійснення митно-брокерської діяльності надається на термін до двох років.

Окрім цього, перспективним для використання в Україні є досвід країн Європи щодо оцінки претендента на митного брокера, яка передбачає оцінку щодо наявності у заявника кримінальної справи за шахрайство, інші злочини, які пов'язані із порушенням податкового і митного законодавства, наявність факту корупційних діянь чи крадіжок. У випадку виявлення таких фактів фізична особа позбавляється права на складання іспиту та тримання дозволу на здійснення митно-брокерської діяльності.

Ще одним важливим прикладом для розвитку митно-брокерської діяльності в Україні є приклад Бельгії, де законодавство зобов'язує митних брокерів вести облік даних, які містяться у поданих ними у митних деклараціях, що акумулюються у щорічному реєстрі даних митних декларацій. Такі вимоги дозволяють сформувати відповідну статистичну базу щодо діяльності митних брокерів не лише щодо кількості декларацій, але й щодо митної вартості товарів, які розмитнюють брокери, що дає змогу широко аналізувати розвиток митно-брокерської діяльності в країні.

ВИСНОВКИ

1. На основі аналізу фахової наукової літератури з питань митної справи зроблено висновок, що на ринку митних послуг активну участь приймають шість типів митних посередників, а саме: митні брокери, магазини безмитної торгів, митні склади, вільні митні зони, склади тимчасового зберігання та вантажні митні комплекси. Окреслені митні посередники надають свої послуги на підставі спеціальних дозволів та цивільно-правових договорів, за допомогою яких вони вступають у правовідносини з митними органами та суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності.

2. Враховуючи напрямки та функції діяльності існуючих митних посередників зазначимо, що основним митним посередником є митний брокер, адже саме таке підприємство приймає безпосередню участь у забезпеченні руху товарів через митний кордон держави надаючи експортерам та імпортерам послуги щодо декларування і митного оформлення вантажів. Всі інші митні посередники, окрім магазину безмитної торгівлі, по суті виконують допоміжні функції як в частині забезпечення руху товарів через митні кордони, так і в частині допомоги брокеру надаючи необхідні послуги щодо зберігання товарів.

3. Роль митного брокера при переміщенні товарів, предметів, транспортних засобів полягає в тому, що він надає увесь комплекс митно-брокерських послуг, здійснює консультування, підтримку експортерів, імпортерів у сфері міжнародної торгівлі, забезпечує оперативність при проходженні вантажами митних процедур, мінімізуючи витрати при такому проходженні. Більше того, співпраця суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності з митними посередниками дозволяє отримати досить суттєві вигоди, а саме: зменшення витрат часу і фінансових витрат на декларування та оформлення митних документів; отримати професійну кваліфіковану консультацію і допомогу під час розмитнення товарів; зниження ймовірності помилок під час оформлення митних документів у зв'язку із постійним професійним моніторингом змін митного і податкового законодавства митним брокером; зменшити відповідальність та втрати, пов'язані із помилками під час

оформлення митних документів, адже їх підписує брокер та несе за це повну відповідальність тощо.

4. Аналіз діяльності митних брокерів на вітчизняному ринку митних послуг дав змогу зробити висновок про те, що починаючи з 2015 року кількість митних брокерів різко збільшилася на 125% порівняно з 2014 роком. За підсумками 2020 року, кількість митних брокерів в Україні становить 7011 підприємств, що в п'ять разів більше ніж у 2014 році, коли кількість митних брокерів становила 1852 підприємства. Такі швидкі тенденції зростання кількості митних брокерів зумовлені декількома факторами: по-перше, з початком війни з Російською Федерацією та підписання Угоди про асоціацію з Європейським союзом обсяги імпорту товарів в Україну почали суттєво переважати обсяги експорту, відтак постала потреба у збільшенні кількості брокерів для обслуговування зовнішньоекономічної діяльності, про що свідчить динаміка імпорту товарів та кількості оформлених митних декларацій форми МД-2 митними брокерами; по-друге, починаючи з 2015 року в Україну різко зріс обсяг імпорту автомобілів з Європи, особливо за 2018-2019 роки в нашу країну було завезено понад 1 млн. автомобілів на іноземній реєстрації. Для розмитнення такої кількості автомобілів потрібна відповідна кількість митних брокерів, адже не зважаючи на розвиток електронного декларування товарів та реалізацію концепції «електронна митниця», фізичні особи, які виступили у ролі основних імпортерів вживаних автомобілів не мають достатньо знань і навиків для розмитнення транспортного засобу самостійно; по-третє, бум на ввезення вживаних автомобілів з Європи та можливості кооперації митних брокерів з компаніями, які здійснюють підбір, доставку і сертифікацію автомобілів сприяв підвищенню прибутковості митно-брокерської діяльності, а отже сприяв зростанню попиту на професію митного брокера, що дало додатковий імпульс для збільшення кількості митних брокерів в Україні.

5. При здійсненні своєї діяльності митні брокери можуть порушувати норми законодавства. Аналізуючи факти порушення митних правил митними брокерами варто зазначити, що митним брокерам не варто забувати про види

адміністративної відповідальності, а саме про попередження, штраф та конфіскацію товарів і транспортних засобів, які використовувались для перевезення даних товарів чи використовувались як тайники для приховування цих товарів.

6. Таким чином, посадовим особам митних посередників слід дотримуватись вимог, які встановлені для даного виду діяльності та митних правил. Оскільки недотримання таких правил призведе до адміністративної відповідальності та може стати підставою для анулювання дозволу, наданого для провадження митно-брокерської діяльності.

7. Вагомим недоліком здійснення митними органами контролю за діяльністю митних посередників є те, що на рівні положень Митного кодексу України не визначено механізму здійснення такого контролю та механізму запровадження санкцій – анулювання дозволів. На рівні положень Митного кодексу України не визначено також механізм застосування штрафних санкцій, адміністративної відповідальності за невиконання вимог про усунення виявлених під час перевірки порушень. Формування чіткого механізму здійснення контролю за діяльністю митних посередників дасть змогу зробити такий контроль більш прозорим, що, в свою чергу, забезпечить дотримання прав, свобод, інтересів митних посередників як суб'єктів митних відносин. Отже, законодавча база, якою регламентується процес здійснення митними органами контролю за діяльністю митних посередників потребує вдосконалення, а саме приведення законодавства у відповідність та усунення законодавчих колізій.

8 Дослідження зарубіжного досвіду діяльності митних брокерів та механізму регулювання такої діяльності державними органами контролю дало змогу зробити ряд важливих рекомендацій, щодо регламентування діяльності митних брокерів в Україні. Так зокрема позитивним є досвід країн Бельгії, Франції та Греції, де митно-брокерська діяльність вважається професійною, а особи і підприємства, які надають такі брокерські послуги на ринку митних послуг мають відповідати чітким затвердженим критеріям щодо їх кваліфікації. Вважаємо, що на фоні швидкого зростання кількості митних брокерів в Україні

доцільно впровадити спеціальний іспит, за результатами якого буде визначена кваліфікація митного брокера. Поряд з цим доцільно скористатися досвідом Греції і впровадити практику для митних брокерів, а вже за результатами іспиту та практики фізичній особі буде надаватися дозвіл про право здійснення митно-брокерської діяльності самостійно у формі фізичної особи-підприємця або на брокерській фірмі. При цьому дозвіл на надання брокерських послуг на ринку митних послуг повинен мати часові обмеження з метою періодичного контролю кваліфікації митного брокера. В міжнародній практиці диплом чи дозвіл на здійснення митно-брокерської діяльності надається на термін до двох років.

9. Окрім цього, перспективним для використання в Україні є досвід країн Європи щодо оцінки претендента на митного брокера, яка передбачає оцінку щодо наявності у заявника кримінальної справи за шахрайство, інші злочини, які пов'язані із порушенням податкового і митного законодавства, наявність факту корупційних діянь чи крадіжок. У випадку виявлення таких фактів фізична особа позбавляється права на складання іспиту та тримання дозволу на здійснення митно-брокерської діяльності.

10. Ще одним важливим прикладом для розвитку митно-брокерської діяльності в Україні є приклад Бельгії, де законодавство зобов'язує митних брокерів вести облік даних, які містяться у поданих ними у митних деклараціях, що акумулюються у щорічному реєстрі даних митних декларацій. Такі вимоги дозволяють сформувати відповідну статистичну базу щодо діяльності митних брокерів не лише щодо кількості декларацій, але й щодо митної вартості товарів, які розмитнюють брокери, що дає змогу широко аналізувати розвиток митно-брокерської діяльності в країні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Артеменко А. В. Удосконалення нормативно-правового регулювання питань здійснення процедур митного контролю та митного оформлення водних транспортних засобів та товарів, що переміщуються ними через державний кордон України. Митна безпека. 2018. Вип. 2. С. 13-19.
2. Біленець Д. А. Митний брокер як суб'єкт господарської діяльності у зоні митного контролю. Митна справа. 2015. № 2(2.2). С. 139-143.
3. Бондаренко І. О. Організаційно-правові засади надання митних послуг: дис. ... кандидата юрид. наук : спец. 12.00.07. Ірпінь, 2006. 212 с.
4. Бондаренко Є.П. Вдосконалення регулювання діяльності митних посередників в Україні. Регіональна бізнес-економіка та управління. 2014. № 4 (44). с. 10-17.
5. Будз О. О. Чинники впливу на митне обслуговування підприємств в умовах європейської інтеграції України. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2017. Вип. 16(1). С. 30-33.
6. Будз О. Ф. Стратегічне планування митного обслуговування підприємств на засадах врахування інтересів стейкхолдерів. Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки. 2018. Вип. 29(1). С. 28-31.
7. Галкін І. Г. Юридична відповідальність за порушення митних правил і контрабанду. Право і суспільство. 2015. № 3(3). С. 126-130.
8. Гапонюк О. О. Генеза становлення та розвитку правового регулювання інституту адміністративних послуг у митній сфері в Україні. Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. 2015. № 5. С. 47-52.
9. Гвардзиньска Е. Таможенные посреднические услуги в таможенных процедурах (на примере таможенных агентств и налоговых консультантов). Вісник Академії митної служби України. Сер. : Право. 2010. № 2. С. 170-179.

10. Годованець О.В. Теоретичні засади функціонування системи управління ризиками митного контролю в Україні. Вісник Одеського національного університету. Економіка. 2015. Том 20 Випуск 4. С. 98-108.

11. Гось. М.І. Фінансове посередництво під час митного оформлення товарів та переваги його використання. Класичний приватний університет. 2019. Випуск 5(16). С.254-257.

12. Гребельник О.П. Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності. К.: Центр навчальної літератури, 2011. 696 с.

13. Данелюк В. І. Контроль за провадженням посередницької діяльності митного брокера. Вісник Академії митної служби України. Сер. : Право. 2010. № 1. С. 29-34.

14. Данелюк В.І. Контроль за провадженням посередницької діяльності митного брокера. Вісник Запорізького національного університету. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=S&I21DBN_2013 (дата звернення: 01.04.2021).

15. Данелюк В.І. Форми та методи контролю митних органів за посередницькою діяльністю в галузі митної справи. Вісник Запорізького національного університету. URL: <http://web.znu.edu.ua/herald/issues/2013/Ur-3-2010/063-67.pdf> (дата звернення: 01.04.2021).

16. Дианова В.Ю., Макрусев В. В., Маркина О. В. Развитие таможенных институтов в Европе: монография. URL: <file:///C:/Users/%D0%9C%D0%B0%D1%80%?2012pdf> (дата звернення: 01.04.2021).

17. Звоздецька О. Електронна митниця в Україні як складова системи е-врядування. Науковий вісник Чернівецького університету. Історія. Політичні науки. Міжнародні відносини. 2010. Вип. 514-515. С. 95-100.

18. Іоненко Г. В., Скляр Н. М. Комунікативні аспекти впровадження системи «Електронна митниця». Торгівля і ринок України. 2018. № 1. С. 153-162.

19. Кібік О. М., Хаймінова Ю. В. Засади розвитку участі митних та інших посередників у реалізації експортної стратегії України. Розвиток методів управління та господарювання на транспорті. 2017. Вип. 4. С. 16-25.
20. Кількість автомобілів розмитнених в Україні в 2016-2021 роках. URL: <https://opendatabot.ua/analytics/auto-trash> (дата звернення: 01.04.2021).
21. Кістанова Я. Митний кодекс ЄС – основа процедури митного регулювання ЄС. Україна і світ. URL: http://yurvisnyk.in.ua/v2_2014/49.pdf (дата звернення: 01.04.2021).
22. Коваль Н. О. Форми митного декларування та порядок їх застосування. Lex portus. 2018. № 3. С. 106-118.
23. Коробкова О. М. Сутність та класифікація митних послуг. Інноваційна економіка. 2016. № 1-2. С. 222-225.
24. Коробкова О. М. Формування ефективного механізму регулювання митної брокерської діяльності. Економіка та держава. 2016. № 2. С. 82-86.
25. Коробкова О. Розвиток інституту митних брокерів в Україні. Схід. 2013. № 5. С. 50-54.
26. Кузьмін О. Є., Будз О. Ф. Теоретико-прикладні засади побудови системи митного обслуговування підприємств в умовах європейської інтеграції. Бізнес Інформ. 2017. № 10. С. 94-98.
27. Лебедєва Є. О. Інформаційне забезпечення митного оформлення товарів і транспортних засобів: вивчення досвіду зарубіжних країн. Митна справа. 2014. № 6. С. 48-53.
28. Ломейко Ю. А. Аналіз та напрями вдосконалення взаємовідносин між суб'єктами митного контролю. Бізнес Інформ. 2015. № 2. С. 58-67.
29. Матеріали конференції CONFAD (Пан'європейська асоціація митних брокерів) від 15.03.2019 року URL: <http://www.ambu.org.ua/node/2163> (дата звернення: 01.04.2021).
30. Мельник О. Г., Тодощук А. В., Вовчанська І. М. Проблеми та шляхи вирішення завершення митних процедур щодо розмитнення транспортних засобів. Бізнес Інформ. 2018. № 4. С. 229-234.

31. Митна справа: підруч. / [А.І. Крисоватий, С.Д. Герчаківський, О.Б. Дем'янюк та ін.]; за ред. А.І. Крисоватого. Тернопіль: ВПЦ «Екон. Думка ТНЕУ», 2014. 540 с.

32. Митний кодекс України. URL: <http://jurisconsult.net.ua/kodeksi/784-mitnij-kodeks-ukrayini-vstupaye-v-silu-z-01062012.html>(дата звернення: 01.04.2021).

33. Міщенко І. В. Митні посередники в Україні: проблеми сьогодення і перспективи розвитку. Науковий вісник НУ «ОЮА». URL: http://archive.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/ms/2014_3/44.pdf(дата звернення: 01.04.2021).

34. Міщенко І. В. Проблемні аспекти організації та провадження діяльності митного брокера в контексті дерегуляції господарської діяльності України. Митна справа. 2015. № 5. С. 29-35.

35. Наказ Міністерства фінансів «Про затвердження положення про склади тимчасового зберігання» № 613 від 28.05.2012 року. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1307-12>(дата звернення: 01.04.2021).

36. Наказ Міністерства фінансів України «Про деякі питання відкриття та експлуатації вільної митної зони комерційного або сервісного типу» № 633 від 30.05.2012 року. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1048-12>(дата звернення: 01.04.2021).

37. Наказ Міністерства фінансів України «Про діяльність митних брокерів» № 693 від 04.08.2015 року. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1036-15>(дата звернення: 01.04.2021).

38. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Переліку відомчих класифікаторів інформації з питань державної митної справи, які використовуються у процесі оформлення митних декларацій, і Порядку їх ведення» № 623 від 29.05.2012 року. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0988-12>(дата звернення: 01.04.2021).

39. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Порядку заповнення митних декларацій на бланку єдиного адміністративного документа»

№ 651 від 30.05.2012 року. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1372-12>(дата звернення: 01.04.2021).

40. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Порядку подання та розгляду заяв, надання, зупинення дії, анулювання дозволів на відкриття та експлуатацію магазину безмитної торгівлі та форми Заяви на відкриття та експлуатацію магазину безмитної торгівлі» № 692 від 08.06.2012 року. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1080-12>(дата звернення: 01.04.2021).

41. Офіційний сайт Асоціації митних брокерів України]. – Режим доступу: <http://www.ambu.org.ua>(дата звернення: 01.04.2021).

42. Офіційний сайт Державної митної служби України. URL: <https://customs.gov.ua>(дата звернення: 01.04.2021).

43. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua>(дата звернення: 01.04.2021).

44. Пархоменко В. П., Ігнатська О. В. Процеси введення електронного митного декларування в Україні. Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. 2013. № 4(2). С. 138-142.

45. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження діяльності митного брокера та визначається періодичність проведення планових заходів державного нагляду (контролю)» № 219 від 21.03.2012 року. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/219-2012-%D0%BF>(дата звернення: 01.04.2021).

46. Приймаченко Д. В. Щодо діяльності митних посередників у процесі реалізації митних формальностей. Форум права. 2011. № 1. С. 802-807.

47. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності України: закон України від 05.04.2007 № 877-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-16#Text>(дата звернення: 01.04.2021).

48. Руда Т.В., Неліпович О. В. Сутність та значення митних послуг в умовах реформування митної справи в Україні. Державний науково-дослідний

інститут митної справи. URL:
<http://naukajournal.org/index.php/naukajournal/article/view/85> (дата звернення:
 01.04.2021).

49. Самойловська В. П., Коробкова О. М. Економічна сутність митного посередництва. Інноваційна економіка. 2015. № 4. С. 259-264.

50. Уханова І.О. Брокерська діяльність в Одеській області: проблеми та перспективи функціонування митних брокерів. Матеріали виступів Всеукраїнського форуму з проблем міжнародних економічних відносин (в онлайн форматі) «Проблеми розвитку малих відкритих економік». 18 квітня 2018 року. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/09/329.pdf>

51. Федотова І. О. Підприємницька діяльність в галузі митної справи: адаптація до світових стандартів. Митна справа. Одеса. 2018. № 2. С. 11-13

52. Федотова І.О. Актуальні питання реалізації прав суб'єктів митних правовідносин на прикладі митних посередників. Ученые записки Таврического национального университета имени В. И. Вернадского. Серия: Юридические науки. – 2014. № 2-1. Ч. 2. С. 137-142.

53. Чернецька-Білецька Н. Б., Севрук К. В. Спрощення процедур митного контролю за рахунок широкого впровадження електронного декларування. Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. 2015. № 1. С. 117-121.

54. Шпак Н. О., Будз О. Ф. Організаційні засади митного обслуговування суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. Бізнес Інформ. 2018. № 6. С. 34-39.

55. Шталь Т. В. "Електронна митниця" – якісно новий етап надання митних послуг в Україні. Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Сер. : Економічні науки. 2013. № 1. С. 101-105.

56. «NIKO Український термінал» URL:
<https://www.ukrterminal.kiev.ua/about>. (дата звернення: 01.04.2021)

57. Gwardzińska E. Zmiany w strukturze rynku usług pośrednictwa celnego w Polsce. Prace naukowe Uniwersytetu ekonomicznego we Wrocławiu. 2015.w 402. S. 104-111.